

מאמע לשון

МАМЕ - ЛОШН

ПОСІБНИК ІЗ ВИВЧЕННЯ МОВИ
ЇДИШ

Чернівці
«Букрек»
2007

ББК 81.432.5
Ш64

*Посібник виданий завдяки гранту
Міністерства національностей та релігії України,
Єврейському Фонду України,
науково-виробничій фірмі «Композит» (м. Чернівці).*

Широких К., Кержнер А., Файнер М.

Ш64 МАМЕ-ЛЮШН. Посібник із вивчення мови їдиш. – Чернівці: Видавничий дім «Букрек», 2007. – 88 с.

ISBN 978-966-399-103-0

Цей посібник є допоміжним матеріалом для тих, хто долучився до вивчення мови їдиш. Може бути використаним викладачами мови їдиш у групах початкового рівня. Розрахований на людей всіх вікових груп.

ББК 81.432.5

ISBN 978-966-399-103-0

© К. Широких, 2007
© А. Кержнер, 2007
© М. Файнер, 2007
© Т. Широких (мал.), 2007

НАШ МАМЕ-ЛОШН

Маме, а їдише маме, незабутня їдише маме. Хіба можна забути її любов, її турботу, її віру та її мову?

А хто ми без своєї віри, своєї культури, своєї мови?.. Безродні. Безбатченки. Розвій-вітер... Є народи, що не мають власної мови. А у нас їх кілька: іврит, їдиш, ладіно... Яка ж із них найрідніша? Звичайно, материнська – маме-лошн. Нас намагаються переконати, що – іврит. З повагою ставимося до цієї святої мови та вважаємо, що вона повинна лунати у молитвах і піснях, бути загальноприйнятою на Святій Землі.

«Євреї сприяють русифікації, бо спілкуються між собою російською», – закинула мені якимось поважна особа правих політичних поглядів.

«Так само, як і українці, що проживають у великих містах. Це проблема не етнічна, а урбанізаційна,» – відповів я і запитав: «А якою мовою мають спілкуватися між собою євреї?». «Звісно, українською», – почув у відповідь. «Ні,» – заперечив я, – «єврейською! А французи – французькою, угорці – угорською, поляки – польською, грузини – грузинською...».

І проблема не в тім, що євреї спілкуються між собою російською, а в тім, що українці не розмовляють між собою українською, а євреї – єврейською.

Наша рідна єврейська мова – їдиш починає зникати з рідного краю. І якщо сто років тому на цій землі володіли нею 98% євреїв, то у 1979 році – 10%, у 1990-му – 2%, а нині – 0,01%.

Причин багато: Голокост фізичний і в культурі, урбанізація суспільства, державний антисемітизм... Але ж немає від 1991 року державного антисемітизму в Україні. Хоча є побутовий, і наші державці, однією рукою відкриваючи єврейські школи, другою створюють різні МАУПи і РУНВІРи. Не можуть домовитися між собою щодо мови і наші керівні євреї, а дехто навіть намагається дискредитувати їдиш назвами «зіпсована німецька», «мова галута» тощо. І це мову своїх батьків, яка століттями є величезним діамантовим шаром європейської культури! Та й не дивно, бо тут так звана

еліта ніколи не поважала своєї рідної мови. Російські пани спілкувалися французькою, називаючи свою рідну «холопською», українські – російською, з думкою, що своя рідна є зіпсованою російською. «Невже настане час, коли на нашій землі з'являться такі перевертні, які зречуться своєї маме-лошн, материнської пісні, скарбів, для них презентованих?..» – говорив відомий єврейський письменник Григорій Полянкер.

Настало! Але не для всіх. Абсолютна більшість євреїв України поважає, любить і шанує маме-лошн, хоча погано її знає. Саме для них і підготовлений наш проект – «Маме-лошн».

Криза мови, криза культури, криза Нації. Тож рятуймо нашу мову, нашу культуру, нашу віру, рятуймо Націю!

Наш Проект – це намагання щось змінити, повернути народ до маме-лошн, починаючи практично з порожнього місця.

Звичайно, це певною мірою перший крок, і він не може бути ідеальним. Тому будемо вдячні всім за щирі оцінки нашої праці та висловлені зауваження.

З повагою, Марко Файнер

Коротка історична довідка

Мова їдиш почала складатися наприкінці першого тисячоліття н.е. в єврейських міських громадах Європи шляхом симбіозу івриту, романських та слов'янських мов. У процесі розвитку вона, асимілюючи французькі, італійські, іспанські, німецькі та давньослов'янські діалекти, не тільки збагатилася сама, а й збагатила європейську культуру івритською лексикою та біблійними мудрощами. Сьогодні слова єврейського походження можна зустріти в усіх європейських мовах, зокрема в російській та українській. Та й популярні європейські імена Іоан, Іван, Марія, Михайло, Давид, Лазар і багато інших – теж єврейського походження.

На українській землі серед її народу мова їдиш була чи не такою ж поширеною, як і російська, українська, польська, румунська та німецька.

Найбільший внесок у становлення та розвиток єврейської мови їдиш зробили свого часу відомі письменники Менделе Мойхер-Сфойрім, Шолом-Алейхем, Іцхак Лейбуш Перец, діячі мистецтва Сіді Таль, Моше Береговський, Соломон Міхоелс, Еміль Горовець, Нехама Ліфшицайте та багато інших.

Піднесення єврейської культури в Україні, з періодичними репресіями, тривало до 1952 року, коли державний антисемітизм набув уже відкритих форм. До цього часу були ліквідовані всі єврейські театри та школи, єдиний в Україні науково-дослідний центр єврейської культури при Академії наук УРСР, кафедри єврейської мови та літератури університетів, а разом з ними – практично всі видатні діячі єврейської культури. Вивчати, а тим більше займатися мовою їдиш стало небезпечно. А тих, хто мав мужність розмовляти та співати на маме-лошн, ще кілька десятків років потому зараховували до «сіоністів» з відповідними висновками, такими ж як і для «українських буржуазних націоналістів». Тоді побутував навіть такий анекдот, що той, хто знає російську – патріот, українську – націоналіст, єврейську – сіоніст, а англійську – космополіт.

Щоправда, для пропаганди про відсутність антисемітизму в СРСР (мабуть, так як і сексу) іноді по радіо лунали єврейські пісні, проводились концерти окремих єврейських співаків, випускався літературний журнал «Советіш геймланд» («Радянська Батьківщина») та газета «Біробіджанер штерн» («Біробіджанська зірка»), які, окрім літніх людей, читати вже ніхто не вмів.

Відродження культури їдиш в Україні почалось наприкінці 80-х років минулого століття. Але молоде покоління на той час було вже повністю зрусифіковане, а зневірені у можливості залишитись євреєм на цій землі, подалися до Ізраїлю, США та країн Західної Європи. Поступово відходили з життя і самі носії мови. Настала криза зникнення величезної культури, що не припиняється і сьогодні.

Будова мови їдиш

Їдиш так само, як і більшість мов, ділиться на діалекти: західний і групу східних. На західному спілкувалися євреї Голландії, Ельзаса і Лотарінгії, Швейцарії, частини Німеччини, Чехословаччини, Угорщини, Закарпаття. Окремі носії західного діалекту й дотепер в Ельзасі, Швейцарії, Нідерландах.

Літературний їдиш склався на основі трьох східних діалектів: північно-східного (литовсько-білоруського), південно-східного (українського) і центрального (польського). Діалектні відмінності виявляються на різних мовних рівнях. Так у литовсько-білоруському іменники належать тільки до двох родів – чоловічого і жіночого, в решті діалектів присутня і категорія середнього роду. Є особливості в системі відмінювання, у вживанні характерних для того чи іншого діалекту слів. Наприклад, «шафа» в литовсько-білоруському позначається словом *алмэр*, в українському – *шафэ*, в польському – *шранк*; «любити» – в польському і українському *лібн*, в литовсько-білоруському – *толт тобн*. Проте найбільш яскраво діалектні відмінності виявляються у фонетиці (див. Таблиця 1.).

В мові їдиш вживаний давньоєврейський алфавіт, адаптований до його звукової системи. Слова і речення пишуться справа наліво. Прописних букв немає. П'ять букв, що позначають звуки [н], [м], [ф], [х], [ц], пишуться в кінці слова інакше, ніж на початку або в середині. На території колишнього СРСР та за кордоном були прийняті різні системи правопису. Головна відмінність стосується написання слів староеврейського походження: в радянських виданнях при написанні цих слів, як і всіх інших, дотримувалися принципу відповідності букви і звуку. В інших, нерадянських виданнях, слова староеврейського походження зберігають традиційне консонантне написання, тобто пишуться тільки приголосні, голосні ж або зовсім не позначаються, або передаються різними німими буквами (алеф, аєн, вов, йуд), кожна з яких може позначати різні голосні звуки.

Перші кроки в описі й дослідженні їдиш починаються з XVI ст. В 1920-і рр. були створені наукові центри по вивченню їдиш при АН України і Білорусі, у Вільно – Єврейський науковий ІВО інститут (YIVO). В сучасному світі кафедри їдиш є в університетах Ізраїлю, США, Західної Європи. Дослідження з мови їдиш публікуються у збірках, що видаються головним чином у США та Ізраїлі.

Таблиця 1.

Фонетичні відповідності в діалектах та літературному їдиш

Літературний їдиш				Діалекти		
				литовсько-білоруський	український	польський
גאַסט	<i>gast</i>	гість	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a, o</i>	<i>a:</i>
טאָג	<i>tog</i>	день	<i>o</i>	<i>o</i>	<i>y</i>	<i>y:</i>
יאָר	<i>yor</i>	рік	<i>o</i>	<i>o</i>	<i>y</i>	<i>y:, ye</i>
זומער	<i>zumer</i>	літо	<i>y</i>	<i>y</i>	<i>i</i>	<i>i</i>
הויף	<i>hoif</i>	двір	<i>oy</i>	<i>ey</i>	<i>oy</i>	<i>oy</i>
בוך	<i>boix</i>	живіт	<i>oy</i>	<i>oy, uy, ou</i>	<i>uy, oy</i>	<i>o:, ou</i>
קייט	<i>keit</i>	ланцюг	<i>ey</i>	<i>ey</i>	<i>ey</i>	<i>ay</i>
קעז	<i>kez</i>	сир	<i>e</i>	<i>e</i>	<i>ey</i>	<i>y</i>
וויין	<i>vayn</i>	вино	<i>ay</i>	<i>ay</i>	<i>ay, a</i>	<i>a:</i>
פֿרײַנד	<i>fraynt</i>	друг	<i>ay</i>	<i>ay</i>	<i>ay</i>	<i>a</i>
שני	<i>shney</i>	сніг	<i>sh</i>	<i>s, sh</i>	<i>sh</i>	<i>shnay</i>
האַנט	<i>hannt</i>	рука	<i>h</i>	<i>h</i>	<i>ant, hannt</i>	<i>h</i>

Урок перший АЛФАВІТ. ПРОПИС

АЛФАВІТ

Алфавіт, на мові їдиш – *алефбейс*. Використовуються тут давньоєврейські літери. Слова й речення пишуть та читають справа наліво. В їдиш немає заголовних літер.

Таблиця 2.

Друкова-ні літери	Письмові літери	Назва	Звук	Примітки
א	א	штумер алеф (німий алеф)	—	Вживається лише на початку слова перед літерами <i>йуд</i> , <i>вов</i> чи дифтонгами для позначення звуків [i; y; ай; ой; ей].
א	א	пасех алеф	[a]	
א	א	комец алеф	[o]	
ב	ב	бейс	[b]	
ב	ב	вейс	[v]	Вживається лише при написанні гебраїзмів (слів давньоєврейського та арамейського походження)
ג	ג	гімл	[g]	
ד	ד	далед	[d]	
ה	ה	гей	[h]	
ו	ו	вов	[u]	В словах-гебраїзмах може передавати й інші звуки.
וו	וו	цвей вовн	[v]	
ז	ז	заєн	[z]	
ח	ח	хес	[x]	Вживається лише при написанні гебраїзмів

ט	ט	тес	[т]	
י	י	йуд	[і]; [й]	
כ	כ	коф	[к]	Вживається лише при написанні гебраїзмів
ח	ח	хоф	[х]	В кінці слова має іншу форму, назва – <i>лангер хоф</i>
ל	ל	ламед	[л]	
מ	מ	мем	[м]	В кінці слова має іншу форму, назва – <i>шлос мем</i>
נ	נ	нун	[н]	В кінці слова має іншу форму, назва – <i>лангер нун</i>
ס	ס	самех	[с]	
ע	ע	асн	[е]	В словах-гебраїзмах може передавати й інші звуки
פ	פ	пей	[п]	
פֿ	פֿ	фей	[ф]	В кінці слова має іншу форму, назва – <i>лангер фэй</i>
צ	צ	цадік	[ц]	В кінці слова має іншу форму, назва – <i>лангер цадик</i>
ק	ק	куф	[к]	
ר	ר	рейш	[р]	
ש	ש	шін	[ш]	
שׂ	שׂ	сін	[с]	Вживаються лише при написанні гебраїзмів
ת	ת	тов (тоф)	[т]	
תׁ	תׁ	сов (соф)	[с]	

П'ять літер в кінці слова мають іншу форму, ніж на початку або всередині слова. Це – *коф, мем, нун, пей, цадік*.

П'ять «кінцевих літер»

Таблиця 3.

на початку або всередині слова	в кінці слова	на письмі	назва
			лангер хоф
			шлос мем
			лангер нун
			лангер фей
			лангер цадік

Звуки [ж], [ч], [щ] передаються поєднанням двох або трьох приголосних:

Таблиця 4.

Звук [Ж]			заєн шін
Звук [Ч]			тес шін
Звук [Щ]			шін тес шін

Прочитайте наступні слова:

זשוראָווינע, זשוואַווער, זשמע'ניע, זשע'נע, זשע'דנער, זשע, בי'נען
זשו'מען: זשו - זשו - זשו...

טשיי'ניק, טשאַ'לנט, טשוואַ'ק, טשיקא'ווע, טשע'פען, טשע'רעדע,
כא'טש, אַ קאָפעטשקע.

באָרטשט, שטשאַוויי, שטשעגאָלי'רן, שטשי'פען, שטשעטי'נע.

У мові їдиш існують дифтонги – поєднання двох голосних звуків.

Таблиця 5.

[ей]	ײ	ײ	цвей йудн
[ай]	ײ —	ײ —	цвей йудн міт а пасех
[ой]	ײ	ײ	вов-йуд

Вправи

1. Прочитайте наступні слова:

אויטאַ, אייניקל, זיידע, מיין, מיין, מיין, פאַרטיי, מויז, מיידעלע, וויינען, טרויער,
הויז, בוים, דערווייל, מויל, בויד, היים, שיינקייט, קינדהייט, איין, פֿרייד, דריי,
גלייב, שניי, אויער, בייקאַל, ביימער, הייזער, דריידל, קויפֿן, טעטיקייט, שמייכל,
אינשטיין, גרויס.

2. Тепер, коли ми з вами вивчили літери єврейського алфавіту, спробуйте навчитися писати прописні літери.

ПРОПИС

	к	к
	к	к
	к	к
	с	с
	с	с
	с	с
	з	з
	з	з
	з	з
	и	и
	и	и
	и	и
	н	н
	н	н
	н	н
	р	р
	р	р
	р	р
	л	л
	л	л
	л	л
	о	о
	о	о
	о	о
	е	е
	е	е
	е	е

<hr/>	צ	א
<hr/>	ף	ז
<hr/>	ך	ה
<hr/>	ר	ו
<hr/>	ש	ש
<hr/>	ש	ש
<hr/>	ת	ת
<hr/>	ת	ת

3. Прочитайте та напишіть прописними літерами наступні слова:

בָּאֵבֶּע, פֶּאָלֶאָץ, בוים, מיינונג, קאַמף, גיין, פֿון, מיידעלע, וויסרוסלאַנד, זיך,
 צייט, אַזערביידזשאַן, שטענדיק, אוקראינע, אָבער, אורוגוויי, קאַפּ, אויף,
 און, האַרץ, אָדער, קוגעלע, מאַמע, אַדעס, ברודער, פֿריינט, שניידער, בוך, איך,
 אייראָפע, איינשטיין, אין, שמאַלץ.

Урок другий

РОЗРІЗНЕННЯ ЛІТЕР.

ОЗНАЧЕНИЙ ТА НЕОЗНАЧЕНИЙ АРТИКЛІ

РОЗРІЗНЕННЯ ЛІТЕР

В мові їдиш є декілька літер, які схожі між собою. Зверніть увагу на деталі, що їх розрізняють:

[o] = אָ

[a] = אַ

[d] = דָּ

[p] = פּ

[y] = יֵ

[i] = יִ

[t] = טָ

[c] = צָ

[z] = זָ

[y] = ךּ

ВПРАВИ ДЛЯ ЧИТАННЯ

[до]	тут	דאָ
[дос]	це	דאָס
[дорт]	там	דאָרט
[род]	колесо	ראָד
[редер]	колеса	רעדער
[ес]	воно	עס
[ер]	він	ער
[дер]	цей	דער
[тате]	батько	טאָטע
[дата]	дата	דאַטע
[сод]	сад	סאָד
[орт]	місце	אָרט
[сорт]	сорт	סאָרט
[театер]	театр	טעאַטער
[торт]	торт	טאָרט

[ді]	ця	די
[дір]	тобі	דיר
[рір]	Рухай!	ריר!
[рірт]	Рухайте!	רירט!
[тір]	двері	טיר
[ду]	ти	דו
[ру]	Відпочивай!	רו
[рут]	Відпочивайте!	רוט!
[ту]	Роби!	טו!
[тут]	Робіть!	טוט!
[туріст]	турист	טוריסט
[зі]	вона	זי
[зіс]	солодкий	זיס
[зе]	Дивись!	זע!
[зет]	Дивіться!	זעט!
[зат]	ситий	זאַט
[аз]	коли	אַז
[розер]	рожевий	ראָזער
[ред]	Говори!	רעד!
[редт]	Говоріть!	רעדט!

НЕОЗНАЧЕНИЙ ТА ОЗНАЧЕНИЙ АРТИКЛІ

В мові їдиш з іменниками використовується службове слово – артикль з двома різновидами: означений та неозначений.

НЕОЗНАЧЕНИЙ АРТИКЛЬ

Вживається лише в однині й має однакову форму (י)א для іменників всіх родів. Означає приблизно те ж саме, що «якийсь», «один», «один з» та використовується, коли про іменник йдеться вперше.

Якщо іменник починається з приголосної, тоді використовується неозначений артикль א, а якщо з голосної чи дифтонга, тоді – неозначений артикль אן. Наприклад:

[ан епл] אן עפּל , [ан артикл] אן ארטיקל але [a тіш] א טיש , [a кінд] א קינד

ОЗНАЧЕНИЙ АРТИКЛЬ

Вживається з іменниками у множині та однині. Вказує на рід, число та відмінок іменника і залежно від цього має різну форму. Іменникам чоловічого роду відповідає артикль דער [дер] , іменникам жіночого – די [ді], середнього – דאָס [дос]; у множині для всіх родів – די [ді].

דער סאַך - די סעדער
די רעדע - די רעדעס
דאָס אַרט - די ערטער

Переклад: сад – сади, промова – промови, місце – місця.

Означений артикль має значення близьке до «цей» («ця», «це»), або «той» («та», «те»).

Рід іменників в їдиш і українській мовах, зазвичай, не співпадають, наприклад: колесо (середній рід в українській) та די ראָד [ді род] – (жіночий рід в їдиш).

Українською артикль окремим словом не перекладається, але він вносить в речення відтінок, який необхідно враховувати при перекладі.

Вправи

1. Вставте артикль (ן)א чи דער в наступних реченнях:

(a) דאָס איז טיש. ___ טיש איז גרויס.

(б) דאָס איז טאָוול. ___ טאָוול איז גרין.

(в) דאָס איז לערער. ___ לערער איז קלוג.

2. Вставте артикль (ן)אָ чи די в наступних реченнях:

- (a) דאָס איז ___ לערערקע. לערערקע איז דאָ. ___
(ב) דאָס איז ___ מומע. מומע איז אינדערהיים. ___
(в) דאָס איז ___ ליד. ליד איז פּאָפּולער. ___

3. Вставте артикль (ן)אָ чи דאָס в наступних реченнях:

- (a) דאָס איז ___ קינד. קינד איז דאָ. ___
(ב) דאָס איז ___ מיידעלע. מיידעלע איז שייך. ___
(в) דאָ ליגט ___ בוך. בוך איז אינטערעסאַנט. ___

4. Вставте артикль в наступних реченнях:

- (a) דאָ שטיין ___ טישן. טישן זיינען גרויס. ___
(ב) דאָרטן שטיין ___ מומעס. מומעס זיינען אינדערהיים. ___
(в) דאָ שטיין ___ קינדער. קינדער זיינען שיינע. ___
(г) דאָ שטיין ___ שוועסטער. שוועסטער זיינען קלוגע. ___

5. Прочитайте прислів'я:

- На мирі тримається світ. אויף שלום [шолем] שטייט די וועלט.
Якщо падати, то з гарного коня. אויב פֿאַלן אַז פֿון אַ גוט פֿערד.
Не чіпай істину (правду) – טשעפע ניט דעם אמת [עמעס] - ער בייסט זיך. -
вона кусається.

Урок третій

РОЗРІЗНЕННЯ ЛІТЕР. «ВОВ З КРАПКОЮ». НІМІЙ АЛЕФ

Навчіться читати нашвидку наступні слова. Пам'ятайте, що існує п'ять літер, які змінюють своє написання в кінці слова (див. перший урок).

[ді мамес]	мами (мн.)	די מאַמעס
[ді муме]	тітка	די מו'מע
[ді мумес]	тітки (мн.)	די מו'מעס
[ді мутер]	мати	די מו'טער
[ді мутерс]	матері (мн.)	די מו'טערס
[мір]	ми	מיר
[міт]	з	מיט
[мер]	більше	מער
[дер мон]	мак	דער מאָן
[дер ман]	чоловік	דער מאַן
[дем]	цьому	דעם
[нем!]	Візьми!	נעם!
[арум]	навколо	אַרום
[ді рам]	рама	די ראָם
[дер сом]	сом	דער סאָם
[дер рум]	слава	דער רוּם

РОЗРІЗНЕННЯ ЛІТЕР

Розрізняйте!

[m] = ם
[c] = ס

сом	דער סאָם	міра	די מאָס
навколо	אַרום	росіянин	דער רוּס
цьому	דעם	це	דאָס
візьми	נעם!	мокро	נאָס

Прочитайте наступні слова:

[ді шер]	ножиці	די שער
[дос аш]	попіл	דאָס אַש
[дер тіш]	стіл	דער טיש
[дос лід]	пісня	די ליד
[дер зал]	зал	דער זאַל
[дер тол]	долина	דער טאַל
[ді шул]	школа	די שול
[ді міл]	млин	די מיל
[ді ку]	корова	די קו
[ді кі]	корови (мн.)	די קי
[дос кінд]	дитина	דאָס קינד
[ді кіндер]	діти (мн.)	די קינדער
[дер зак]	мішок	דער זאַק
[ві]	як?	ווי?
[вос]	що?	וואָס?
[вер]	хто?	ווער?
[вен]	коли?	ווען?
[вемен]	кому? кого?	ווע'מען?
[веменс]	чий? чия? чие? чії?	ווע'מענס?

«ВОВ З КРАПКОЮ» (ВОВ МІТ А ПИНТЕЛЕ)

Увага! Літера װ «вов з крапкою» (т.зв. *мелунем-вов*) завжди читається [y]. Особливу увагу звертайте на те, щоб розрізнити װ та приголосну װ [v].
Поряд із приголосною װ [v] замість звичайного װ [y] завжди пишеться װ «вов із крапкою».

НІМІЙ АЛЕФ

Буква א на початку слова перед ן [i] та ן [y] та перед дифтонгами не вимовляється.

Порівняйте: i, a [ун] און в [ін] אין ןאין - один; אײזן - залізо, אױגל - око

Прочитайте, звертаючи увагу на літери «вов» та «цвей вовн»:

[ву]	де	וו
[ді вунд]	рана	די וונד
[дер вундер]	диво	דער וו'נדער
[дер вукс]	ріст	דער ווקס
[дер вулкан]	вулкан	דער ווילקאן
[суворов]	Суворов	סווא'ראָוו
[дер сувенір]	сувенір	דער סוועני'ר
[дер шувакс]	крем для взуття	דער שו'ואַקס

Вправи

1. Прочитайте, звертаючи увагу на «німу літеру» алеф на початку слова:

[ун]	i	און	[ін]	в	אין
[унтн]	внизу	אונטן	[із]	є (від «бути»)	איז
[унтер]	під	אונטער	[іп]	ви	איר
[ундз]	нам	אונדז	[іпа]	Ipa	אי'ראַ
[ундзер]	наш	אונדזער	[іда]	Iда	אי'דע

2. Прочитайте, а потім напишіть прописними літерами наступні імена:

אידע, איוואַן, איוואַנאָוו, איראַ, איסאַקאָווסקי,
 איינשטיין, איטין, איטקינד, אומאַנסקי, אייזמאַן,
 אוסישקין, אוסטינאָוו, אוואַראָוו, אויסלענדער,
 אושינסקי, אולאַנאַווסקי

3. Прочитайте діалог «Доброго дня!» та спробуйте вивчити його напам'ять.

קאַרינאַ שיראַקיד

שלום-עליכם!

מאַלווינע: שלום-עליכם!

בוראַטינאַ: עליכם-שלום!

מאַלווינע: ווי הייסטו?

בוראַטינאַ: איך הייס בוראַטינאַ, און דו?

מאַלווינע: זייער איינגענעם, בוראַטינאַ! איך הייס מאַלווינע!

בוראַטינאַ: ווו וווינסטו?

מאַלווינע: איך ווין און אַרבעט אין דעם טעאַטער מיט די

אַנדערע ליאַלקעס. אונדזער בעל-הבית איז קאַראַבאַס-

באַראַבאַס. און ווו וווינסטו, טייערער בוראַטינאַ?

בוראַטינאַ: איך ווין אין שטוב מיט מיין טאַטע קאַרלאַ.

מאַלווינע: ווהין גייסטו?

בוראַטינאַ: איך גיי אין דער שול לערנען זיך מאַמע-לשון.

מאַלווינע: זייער אינטערעסאַנט! איך וויל לערנען זיך אויך.

בוראַטינאַ: נו, לאַמיר גיין צוזאַמען!

מאַלווינע: אַנטשולדיק, איך קען ניט גיין איצט. אַפֿשר מאַרגן?

בוראַטינאַ: אַפּגערעדט, טייערע מאַלווינע. ביז מאַרגן! זיי

געזונט!

מאַלווינע: זיי געזונט. גרוס אין דער היים!

Словник

досл. «мир вам» (вираз,
близький до укр. «Доброго
дня!») [*шолем-алеїхем!*]
досл. «вам мир» (відповідь
на попереднє привітання)
[*алеїхем-шолем!*]

як тебе звати?

мене звати..., а тебе?

дуже приємно!

де ти живеш ?

я живу у ...

я працюю у...

з

інші

ляльки

наш

[балебос] хазяїн

є (3-я особа в однині від
дієслова «бути»)

שלום-עליכם!

עליכם-שלום!

ווי הייסטו?

איך הייס ..., און דו?

זייער איינגענעם!

ווי וווינסטו?

איך ווויז אין

איך אַרבעט אין ...

מיט

די אַנדערע

ליאַלקעס

אונדזער

בעל-הבית

איז

шановний, дорогий, любий	טייערער
будинок	שטוב
мій	מיין
тато	טאטע
куди ти йдеш?	ווהין גייסטו?
я йду до (в)...	איך גיי אין ...
школа	די שול
дуже цікаво!	זייער אינטערעסאנט!
я хочу	איך וויל
вчитися	לערנען זיך
також	אויך
ну, давай підемо разом!	נו, לאָמיר גיין צוזאַמען!
вибач	אַנטשולדיק
я можу	איך קען
я не можу	איך קען ניט
ходити, іти	גיין
зараз	איצט
можливо [<i>ефшер</i>]	אָפֿשר
завтра, ранок	מאַרגן
домовитися!	אַפגערעדט
шановна, дорога, люба	טייערע
до завтра!	ביז מאָרגן!
бувай! (досл. «будь здоровий!»)	זיי געזונט!
перекажуй вітання додому! привіт дома!	גרוס אין דער היים!

Урок четвертий

РІД ІМЕННИКІВ. ОДНИНА

Рід іменника в однині можемо встановити:

1) за означеним артиклем, наприклад:

דער זיידע [дер зейде] – дід (артикль **דער** [дер] вказує, що іменник чол.р.);

די באַבע [ді бобе] – бабуся;

דאָס קינד [дос кінд] – дитина.

2) за формою прикметника, який відноситься до іменника:

דער גוטער טאָג [дер гутер тог] «гарний день». Суфікс прикметника **-ער** [-er] вказує на приналежність прикметника до чоловічого роду; суфікс прикметника **-ע** [-e] вказує на приналежність іменника до жіночого чи середнього родів, наприклад:

די שלעכטע נאַכט [ді шлехте нахт] – погана ніч;

דאָס שלעכטע יאָר [дос шлехте йор] – поганий рік.

3) за відповідним особовим займенником:

ער – דער טיש [er – дер тіш] (він-стіл);

זי – די רעדע [zi – ді реде] (вона-промова);

עס – דאָס פֿלייש [es – дос флейш] (воно-м'ясо).

4) за закінченням іменника: закінчення **-ער** [-er] вказує на чоловічий рід, а **-קע** [-ке] – на жіночий:

דער שרייבער [дер шрайбер] – письменник;

דער אַמעריקאַנער [дер американер] – американець;

די לערערקע [ді лерерке] – вчителька;

די אַמעריקאַנקע [ді американке] – американка.

До чоловічого роду у мові їдиш належать:

- Назви одухотворених предметів чоловічого роду, наприклад:

מאַן [ман] – чоловік;

ברודער [брудер] – брат;

טאַטע [тате] – батько.

- Назви місяців, днів тижня, пори року, більшості свят, наприклад:

Місяці року			
יולי	липень	יאנואַר	січень
אויגוסט	серпень	פֿעברואַר	лютий
סעפטעמבער	вересень	מאַרץ	березень
אָקטאָבער	жовтень	אַפּריל	квітень
נאוועמבער	листопад	מיי	травень
דעצעמבער	грудень	יוני	червень

Пори року	
פֿרילינג	весна
זומער	літо
האַרבסט	осінь
ווינטער	зима

Дні тижня	
זונטיק	неділя
מאָנטיק	понеділок
דינסטיק	вівторок
מיטוואַך	середа
דאָנערשטיק	четверг
פֿרייטיק	п'ятниця
שבת	субота [шабес]

- Віддієслівні іменники без суфіксів, наприклад:

від дієслова טאַנצן [танцн] – דער טאַנץ [дер танц];

від צופֿאַלן [цуфалн] – דער צופֿאַל [дер цуфал].

До жіночого роду у мові їдиш належать:

- Назви одухотворених предметів жіночого роду, наприклад:

мати - די מאַמע [ді маме];

жінка - די פֿרוי [ді фрой].

- Більшість іменників, які закінчуються на аєн -ע [-e]:

вечеря - די וועטשערע [ді вечере];

лялька - די ליאַלקע [ді ляльке];

ковдра - די קאָלדרע [ді колдре].

(Іменники טאָטע [tate] – батько та זיידע [зейде] - дідусь, не зважаючи на те, що закінчуються на аен, належать до чоловічого роду. Див. попереднє правило).

- Відприкметникові іменники без суфіксів, наприклад:

від ברייטער [брейтер] широкий – די ברייט [ді брейт] ширина;

від גרויסער [гросер] великий – די גרייס [ді грейс] величина.

- Іменники, котрі закінчуються на суфікс הייט -[-**гейт**], הייט - [-**хайт**], ונג - [-**унг**]:

קינדהייט [кіндгайт] – дитинство;

דערציילונג [дерцейлунг] – розповідь.

До середнього роду належать:

- Іменники зі зменшувальними суфіксами ל- [-л], עלע- [-еле]:

דאָס יינגל [дос їнгл] – хлопча, יינגעלע [дос їнгеле] – хлопчик;

דאָס מיידל [дос мейдл] – дівча, מיידעלע [дос мейделе] – дівчинка.

- Субстантивовані прикметники:

דאָס גוטס [гутс] – пожитки, добро;

דאָס שלעכטס [шлехтс] – зло;

דאָס גרינס [грінс] – зелень.

- Іменники з суфіксами:

וואַרג - [варг]- זיסוואַרג [зісварг] - солодощі (від זיס [зіс] - солодкий);

יונגוואַרג [йунгварг] – молодь (від יונג [йунг] - молодий).

טום - [тум]- איינטום [ейнтум] – власність, אַלטערטום [алтертум]- стародавність.

עכץ - [єхц]- טועכץ [туєхц]-діяння, дія; від טוען [туєн] – робити.

Вправи

1. Встановіть рід іменників та поясніть, яким чином ви його встановили:

- (a) דער זיידע - _____ , די באַבע - _____ , דאָס קינד - _____ , דער ברודער - _____ .
- (б) גוטער טאָג - _____ , שלעכטע נאַכט - _____ , ער - דער טיש - _____ , זי - די רעדע - _____ , עס - דאָס פֿלייש - _____ .
- (B) שרייבער - _____ , אַמעריקאַנער - _____ , שניידער - _____ , בעקער - _____ , שרייבערקע - _____ , אַמעריקאַנקע - _____ , לערער - _____ , לערערקע - _____ .
- (Г) טאַטע - _____ , טאַנץ - _____ , מאַמע - _____ , מיידל - _____ , וועטשערע - _____ .

2. Прочитайте єврейську народну пісню «בולבעס»:

בולבעס

זונטיק – בולבעס,

מאָנטיק – בולבעס,

דינסטיק און מיטוואָך – בולבעס,

דאָנערשטיק און פֿרייטיק – בולבעס,

שבת אין אַ נאָווענע – אַ בולבע-קוגעלע,

זונטיק – ווייטער בולבעס!

ברויט מיט בולבעס,

פֿלייש מיט בולבעס,

וואַרעמעס און וועטשערע – בולבעס,

אַבער און ווידער – בולבעס,

איין מאָל אין אַ נאָווענע – אַ בולבע-קוגעלע,

זונטיק – ווייטער בולבעס!

Словник

картопля	די בולבע
новинка	אין אַ נאָווענע
картопляна запіканка	דער בולבע-קוגל
далі	ווייטער
хліб	דאָס ברויט

m'яco	דאָס פֿלייש
обід	דער וואָרעמעס
вечеря	די וועטשערע
але	אַבער
знову	ווידער
один раз	איין מאל

3. Прочитайте наступні прислів'я:

Якщо хтось здоровий, то він вже багатий. איז מע איז געזונט, איז מען שוין רייך.

Мені байдуже. (Буквально:

Це для мене עס גייט מיך אָן ווי דער פֿאַראַיאָריקער שניי.

як торішній сніг.)

4. Прочитайте анекдот:

פֿאַרמאַך דעם פֿענצטער!

איין כעלעמער זאָגט צו אַ צווייטער: «פֿאַרמאַך דאָס פֿענצטער,

עס איז קאַלט אינדרויסן».

ענטפֿערט אים זיין חבֿר: «און אַז איך וועל פֿאַרמאַכן דאָס פֿענצטער

וועט זיין וואָרעם אינדרויסן?».

Словник

відповідати ענטפֿערן

зачиняти פֿאַרמאַכן

йому אים

вікно פֿענצטער

його זיין

казати זאָגן

друг דער חבֿר

холодно עס איז קאַלט

тепло וואָרעם

надворі אינדרויסן

Урок п'ятий

РІД ІМЕННИКІВ. МНОЖИНА

У мові їдиш є декілька способів створення множини (наведені нижче), універсального правила створення множини немає. Радимо запам'ятовувати іменник у однині разом із означеним артиклем та формою у множині. Нижче подано декілька схем створення множини:

1) множина від іменників-гебраїзмів чоловічого роду будується за допомогою додавання суфікса **-ים** [-im], наприклад:

דער חבר [дер хавер] – **די חברים** [ді хавейрім] (друг-друзі);

2) множина від іменників-гебраїзмів жіночого роду (вони, як правило, закінчуються на звук [-e]) будується за допомогою додавання суфіксу **-ות** [-es], при цьому літера «гей» **-ה** випадає, наприклад:

די מתנה ді матоне – **די מתנות** [ді матонес] (подарунок – подарунки);

3) множина до іменників, які закінчуються на аєн **-ע** [-e] створюється за допомогою суфікса самех **-ס** [-s]:

вечера - **די וועטשערע** [ді вечере]

вечері - **די וועטשערעס** [ді вечерес]

лялька - **די ליאלקע** [ді ляльке]

ляльки - **די ליאלקעס** [ді лялькес]

ковдра - **די קאלדרע** [ді колдрє]

ковдри - **די קאלדרעס** [ді колдрєс]

тато - **דער טאטע** [дер тате]

татусі - **די טאטעס** [ді татєс]

4) множина від зменшувально-пестливих іменників створюється додаванням суфікса хоф (кінцевий) **-ך** [-x], наприклад:

דאָס פֿייגעלע [дос фейгеле] – **די פֿייגעלעך** [ді фейгелєх] (пташка-пташки);

דאָס מיידעלע [дос мейдле] - **די מיידעלעך** [ді мейделєх] (дівча-дівчатка).

(Детально тема зменшувально-пестливих іменників викладена в уроці 21).

5) за допомогою додавання суфікса нун **-ן** [-n], наприклад:

די וואָך [ді вох] – **די וואָכן** [ді вохн] (тиждень-тижні);

דער אויער [дер ойєр] - **די אויערן** [ді ойєрн] (вухо-вуха).

6) за допомогою додавання суфікса **-ען** [-en], наприклад:

דער טרוים [дер тройм] - **די טרויםען** [ді троймєн] (мрія-мрії);

דער טעמפל [дер темпл] – די טעמפלען [ді темплен] (храм-храми).

7) множина іменників з закінченням **-ונג** [-ung] утворюється з додатком суфікса **-ען** [-en]: **די דערציילונג** [ді дерцейлунг] розповідь – **די דערציילונגען** [ді дерцейлунген] – розповіді.

8) за допомогою додавання суфікса **-ער** [-er], наприклад:

דאָס קינד [дос кінд] – **די קינדער** [ді кіндер] (дитина-діти).

9) Мова їдиш містить певну кількість іменників, множина від яких утворюється за допомогою зміни голосної у корені слова. Деякі приклади цієї групи іменників наведені нижче. Вони зустрічаються дуже часто, радимо їх запам'ятати.

דער זון – די זין
די טאָכטער – די טעכטער
דער בויך – די בייכער
די קו – די קי
דער מאַן – די מענער
דער שוין – די שיין
די שטאַט – די שטעט
דער נאָמען – די נעמען

10) Як і в українській мові, в їдиш деякі слова вживаються лише в однині:

цукор – **דער צוקער** [цукер];

дрова – **דאָס האָלץ** [голц].

11) Також є слова, що вживаються лише у множині:

канікули – **די קאַניקולן** [канікулн];

мемуари – **די מעמואַרן** [мемуарн];

батьки – **די עלטערן** [елтерн].

12) Існують такі іменники, в яких форма множини та однини співпадають:

сестра - **די שוועסטער** [ді швестер], сестри - **די שוועסטער** [ді швестер];

волос - **די האָר** [ді гор], волосся - **די האָר** [ді гор];

зірка - **דער שטערן** [дер штерн], зірки - **די שטערן** [ді штерн];

порушник - דער שטערער [дер штерер], порушники - די שטערער [ді штерер];

мисливець - דער יעגער [дер йегер], мисливці – די יעגער [ді йегер].

Вправи

1. Створіть множину від наступних іменників. При виникненні складнощів звертайтеся до словника:

דער חֵבֵר	–	זְ חֵבֵר	_____
די מתנה	–	זְ	_____
די קאָלדזרע	–	זְ קאָלדזרע	_____
דער זיידע	–	זְ זיידע	_____
די שוועסטער	–	זְ שוועסטער	_____
דער צוקער	–	זְ צוקער	_____
די דערציילונג	–	זְ דערציילונג	_____
דער טאַטע	–	זְ טאַטע	_____
דאָס קינד	–	זְ קינד	_____
דאָס מיידעלע	–	זְ מיידעלע	_____

2. Створіть однину від множини:

די עלטערן	–	זְ	_____
די שטערן	–	זְ	_____
די קאָניקולן	–	זְ	_____
די קינדער	–	זְ	_____
די וועטשערעס	–	זְ	_____
די פֿייגעלעך	–	זְ	_____
די זיידעס	–	זְ	_____

3. Прочитайте вірш Г. Когана:

צוויי זיידעס

זיידעס צוויי ביי מיר פֿאַראַן
זען זיי אַ מחיה.

איינער איז פֿון זיי - איוואַן
און דער צווייטער - חיים.

איינער זאָגט מיר: - מיי מאַליוק,
און דער צווייטער: - קליינינקער,
איינער זאָגט מיר: - מיי אָנוק,
און דער צווייטער: - אייניקל.

איינער בעט מיך: - זאַספיוויי...
און דער צווייטער: - זינג אַ ביסעלע...
איינער רופֿט מיך: - ניקאַלי!
און דער צווייטער: - נסעלע!

זיידעס צוויי ביי מיר פֿאַראַן
זען זיי אַ מחיה.
כ׳האַב ליב דעם זיידן מינעם איוואַן
און מיין זיידן חיים.

Словник

казати זאָגן
онук דאָס אייניקל
просити בעטן
заспівай! זינג!
трошечки אַ ביסעלע
звати, називати רופֿן
диво [неселе] דאָס נסעלע

дідусь דער זיידע
є (наявні) פֿאַראַן
бачити זען
насолада, утіха [мэхае] די מחיה
перший איינער
є איז
з них פֿון זיי

Урок шостий

ВІДМІНЮВАННЯ ІМЕННИКІВ

Мабуть, ви звернули увагу на два останні рядки вірша «צוויי זיידעס»:

כ'האָב ליב דעם זיידן מיינעם איוואָן

און מיין זיידן היים.

Це – іменник זיידע з означеним артиклем דער у знахідному відмінку.

В мові їдиш існує чотири відмінки: Називний, Знахідний, Давальний, Присвійний. Вони відповідають на наступні запитання:

Називний (וואָס?) – хто? (ווער?) що?

Знахідний (וואָס?) – кого? (וועמען?) що?

Давальний (וועמעס?) – кому? (וועמען?) чому?

Присвійний (וועמעס?) – чий? (וועמעס?) чия? (וועמעס?) чий?

Таблиця 6.

Відмінювання іменників

з визначеним і невизначеним артиклем в однині

Рід			Ім'я особисте	Відмінок	№
Жін.	Сер.	Чол.			
די טאָכטער (א טאָכטער)	דאָס קינד (א קינד)	דער זון (א זון)	אי'דע בערל	Н.	1
די טאָכטער (א טאָכטער)	דאָס קינד (א קינד)	דעם זון (א זון)	אי'דען בע'דלען	З.	2
דער טאָכטער (א טאָכטער)	דעם קינד (א קינד)	דעם זון (א זון)	אי'דען בע'дלען	Д.	3
מיט (צו, פֿון, בי...)	מיט (צו, פֿון...)	מיט (צו, פֿון...)	מיט (צו, פֿאַר...)	Д.	3а
דער טאָכטער (א טאָכטער)	דעם קינד (א קינד)	דעם זון (א זון)	אי'דען בע'дלען		
דער טאָכטערס (א טאָכטערס)	דעם קינדס (א קינדס)	דעם זונס (א זונס)	אי'דעס בע'дלט	П.	4

Є особливості відмінювання іменників чоловічого роду טאָטע (батько), זיידע (дідусь), ייד (єврей), מענטש (людина), רעבע, та жіночого роду מאַמע (мама), מומע (тітка), באַבע (бабуся), - вони відмінюються в однині за зразком:

די מאַמע	דער טאָטע	Називний
די מאַמע	דעם טאָטן	Знахідний
דער מאַמען	דעם טאָטן	Давальний
דער מאַמעס	דעם טאָטנס	Присвійний

Вправи

1. Перекладіть речення та спробуйте самостійно встановити відмінок усіх іменників:

- (a) די פֿרוי גייט אין דעם קראָם צו קויפֿן אַ קליידל. דער פֿרויס קליידל. כױויל שענקען איר אַ היטל. כױועל פֿרעגן די פֿרוי: «צי דאַרפֿט איר אַ היטל?».
- (б) דאָס קינד פֿרעגט דעם טאָטן: «טאָטע, טאָטע, פֿונוואָנען נעמען זיך קינדער?» .
- (в) איך זע דאָס הויז: אָן קינדער, אָן גלייב. פֿון ווען אָן איך בין אזא נודניק?
- (г) זיי ווילן געבן דעם מאַן די אַרבעט. אָבער כױויל נישט אַרבעטן מיט דעם מאַן.

2. Перекладіть з української мови на їдиш наступні речення:

а) Я бачу стіл. Це стіл тата. На столі – документи тата.

б) Я люблю печиво. Мама приносить печиво в суботу. Я хочу спитати маму, звідки вона бере таке смачне печиво.

в) Наша бабуся співає гарні пісні. Ми любимо її колискову. Ми слухаємо цю колискову ввечері.

ג) У нашій синагозі є ребе. Він молодий, але вже має бороду. Усі діти люблять нашого ребе. На свята він дає мені подарунок.

3. Прочитайте наступний текст:

מענטשן רעדן

– הערשעלע, מע זאָגט, אַז דו גלייבסט ניט אין גאָט.

– וואָס? ווער זאָגט?

– מענטשן רעדן...

– זאָלן זיי רעדן פֿון הייַן! וואָס דאַרפֿסטו הערן, וואָס מענטשן זאָגן, פֿרעג בייַ אים,

ביים ריבונו-של-עולם, וועט ער דיר זאָגן דעם אמת.

Словник

הערן	слухати	דער מענטש	людина
פֿרעגן	спитати	רעדן	розмовляти
בייַ אים	у нього	זאָגן	казати
ריבונו-של-עולם	Бог [ребойну-шель-ойлем]	גלייבן	вірити
דער עולם	народ [ойлем]	דער גאָט	бог
דיר	тобі	זאָלן	бути повинним
אמת	привда, істина	די הייַן	спека
		זיי רעדן פֿון הייַן	они кажуць з жару

4. Прочитайте наступні прислів'я:

Кожний початок важкий.

יעדע אָנהייב איז שווער.

Єврейський злодій краде лише книги.

אַ ייִדישער גנבֿ גנבֿעט נאָר ביכער.

Куди серце – туди й ноги.

ווהיין דאָס האַרץ – אַהיין די פֿיס.

Урок сьомий

ПРИКМЕТНИК

Прикметник (אַדיעקטיוו) – частина мови, яка означає прикмети предмета та відповідає на питання: який? яка? яке?

Прикметники в мові їдиш вживаються у двох формах: короткій (גוט, געזונט, שלעכט) та повній (גוטער, שלעכטער, געזונטער).

Коротка форма прикметника вживається з дієсловами-зв'язками זיין чи ווערן. В цьому разі прикметник є предикативом, наприклад:

דער טיש איז גרויס.

דער טאָוול איז גרין.

דאָס עסן איז גוט.

די לערערקע איז שיין.

די מומע איז אינטערעסאַנט.

די שוועסטער זיינען קלוג.

! Зверніть увагу, що в короткій формі прикметник не має закінчення відповідно до роду та числа.

Прикметник у повній формі має суфікс відповідно до роду та числа: суфікс -ער вказує на приналежність прикметника до чоловічого роду; суфікс -ע – до жіночого чи середнього родів, наприклад:

דער גוטער מענטש – гарна людина,

די שלעכטע נאַכט – погана ніч,

דאָס שלעכטע יאָר – поганий рік.

Прикметник у повній формі також може бути предикатом, при цьому має невизначений артикль:

דער מענטש איז אַ שייןער.

די פֿרוי איז אַ שיינע.

דאָס קינד איז אַ שייןס.

זיי זײַנען שײַנע.

די בלעטער זײַנען גרינע.

Порівняйте вживання прикметників у короткій (предикативній) та повній формі з визначеними та невизначеними артиклями:

דער טיש איז גוט.	דער גוטער טיש שטייט.	עס שטייט אַ גוטער טיש.
די מומע איז גוט.	די גוטע מומע זינגט.	אַ גוטע מומע זינגט.
דאָס קינד איז גוט.	דאָס גוטע קינד עסט.	אַ גוט קינד עסט.
די שוועסטער זײַנען גוט.	די גוטע שוועסטער שפּילן זיך.	גוטע שוועסטער שפּילן זיך.

Вправи

1. Вставте артикль та прикметник у потрібній формі:

- (a) _____ לערערקע איז _____ (גוט)
- (б) _____ טאָוול איז _____ (גריין)
- (в) _____ לערער איז _____ (שיין)
- (г) _____ מיידעלע איז _____ (אינטערעסאַנט)
- (д) _____ נעכט זײַנען _____ (טונקל)

2. Вставте закінчення прикметника відповідно до роду та числа:

- (a) דאָס קינד איז גוט ____ . דאָס גוט ____ קינד שפּילט זיך.
- (б) דאָס שײַנ ____ מיידעלע איז אַד ____ . דאָס מיידעלע איז אַ שײַנ ____ .
- (в) אַן אינטערעסאַנט ____ זיידע זינגט לידער. זיי זײַנען שײַנ ____ .
- (г) גרויס ____ טישן זײַנען דאָרטן. די טישן זײַנען גרינ ____ .
- (д) די פֿײַנ ____ מומעס רעדן. די דאָזיקע רעדעס זײַנען לאַנג ____ .

3. Прочитайте наступні прислів'я:

В одне вухо влітає, через інше _____ .
אין איין אויער אַרײַן, פֿון דעם צווייטן אַרויס.
_____ .
вилітає.

Стіни мають вуха, а вулиці очі.
ווענט האָבן אויערן און גאַסן האָבן אויגן.

Урок восьмий

СТУПЕНІ ПОРІВНЯННЯ ПРИКМЕТНИКА

Прикметник у мові їдиш має три ступені порівняння: звичайний (פֿאַרגלייכגראַד), вищий (קאָמפּאַראַטיוו), найвищий (סופּערלאַטיוו).

Для побудови вищого ступеню порівняння (קאָמפּאַראַטיוו) використовується суфікс **ער** -, а для найвищого (סופּערלאַטיוו) – суфікс **ט סט** -, наприклад:

דער שטילסטער מאַן	אַ/דער שטילערער מאַן	אַ/דער שטילער מאַן	чол.р.
די שטילסטע פֿרוי	אַ/די שטילערע פֿרוי	אַ/די שטילע פֿרוי	жін.р.
דאָס שטילסטע קינד	דאָס שטילערע קינד	דאָס שטילע קינד	сер.р.
-----	אַ שטילער קינד	אַ שטיל קינד	1. -
-----	אַ קינד אַ שטילערס	אַ קינד אַ שטילס	2. -

Форма прикметника в множині однакова для усіх родів:

די שטילסטע מענטשן	די/די שטילערע מענטשן	די/די שטילע מענטשן
-------------------	----------------------	--------------------

!3 прикметниками у найвищому ступені (סופּערלאַטיוו) вживається лише означений артикль.

Існує ряд іменників, які при утворенні порівняльного ступеню змінюють голосну в корені слова, нижче наведені деякі з них:

אַלט – עלטער, דער עלטסטער
לאַנג – לענגער, דער לענגסטער
קאַלט – קелטער, דער קелטסטער
קלאַר – קלערער, דער קלערסטער
גרויס – גרעסער, דער גרעסטער
קליין – קלענער, דער קלענסטער
שיין – שענער, דער שענסטער
קורץ – קירצער, דער קירצסטער
קלוג – קליגער, דער קליגסטער

Нижче подані нерегулярні прикметники, їх всього два:

גוט בעסער דער בעסטער
שלעכט ערגער דער ערגסטער

Вправи

1. Створіть звичайний (פֿאַרגלייכגראַד), вищий (קאָמפּאַראַטיוו), найвищий (סופּערלאַטיוו) ступені порівняння відповідно:

- (a) גוט _____, _____
(ב) קליין _____, _____
(в) עלטער, דער עלטסטער _____
(Г) לאַנג _____, דער לענגסטער _____
(ד) גרויס _____, דער גרעסטער _____
(e) שיין _____, _____
(ε) שלעכט ערגער, _____
(ж) קאַלט _____, _____
(з) דער קלערסטער _____, _____

2. Вставте належну форму прикметника та артикль:

- (a) אַ שטילער מענטש, _____ שטיל _____ מענטש, _____ שטיל _____ מענטש.
(б) דער שטילער מענטש, _____ שטיל _____ מענטש, _____ שטיל _____ מענטש.
(в) די שטילע מענטשן, _____ שטיל _____ מענטשן, _____ שטיל _____ מענטשן.
(Г) די ריינע שטאַט, _____, _____, _____.
(ד) אַ ריינע שטאַט, _____, _____, _____.
(e) די ריינע שטעט, _____, _____, _____.

3. Прочитайте наступні прислів'я:

Не розповідай казки! (буквально: на небі ярмарок) אויפֿן הימל אַ יאַרד.

Покажи єврею палець, він захоче _____, _____, _____, _____
_____ всю руку.

У нього язик без кісток. _____, _____.

П'яте колесо у возі. _____, _____.

4. Прочитайте текст про родину Сімпсонів:

די משפחה סימפסאן

איך האָב אַ מאַמע, אַ טאַטן און צוויי ברידער. צוזאַמען זיינען מיר פֿינף. קורץ און קלאָר. זייער אַ נודנע משפּחה.
 דערפֿאַר וויל איך דערציילן וועגן אַן אנדער משפּחה - די משפּחה סימפּסאָן.
 דער טאַטע סימפּסאָן הייסט האַמער. ער האָט נאָר צוויי האָר, און ער איז געל. זייער געל.
 די מאַמע סימפּסאָן הייסט מאַרדוזש. זי איז אויך געל, אָבער ווייניקער געל ווי דער טאַטע סימפּסאָן. זי האָט אויך לאַנגע בלאַע האָר.
 דער טאַטע האַמער און די מאַמע מאַרדוזש האָבן דריי געלע קינדער.
 ליסאַ איז די עלטסטע פֿון די קינדער. זי איז זייער קלוג און לערנט זיך אין שול.
 באַרט איז ליסאַס ברודער און ער איז ניט אַזוי קלוג. ער איז אויך אַ תּלמיד, אָבער די איינציקע זאך וואָס ער לערנט זיך אין שול איז צו שרייבן אויפֿן טאַוול. וואָס שרייבט באַרט אויפֿן טאַוול?
 באַרט שרייבט אויפֿן טאַוול פֿאַרשיידענע זאַכן. אַ שטייגער: "איך וועל תּמיד וואַרפֿן אַ באַלעם אויף דעם לערערס קאַפּ". אַדער: "איך וועל תּמיד צייכענען אויף דער וואַנט".
 מעגי איז דאָס קלענסטע מיידל.
 זי קען נאָך ניט גיין, קריכט זי אומעטום.
 די משפּחה סימפּסאָן איז אַקוראַט ווי מיין משפּחה: אַ מאַמע, אַ טאַטע און דריי קינדער.
 אָבער געל.

Словник

коротко	קורץ	річ	די זאַך
ясно	קלאָר	різний	פֿאַרשיידענער
нудний	נודנער	наприклад	אַ שטייגער
родина [мішпохе]	משפּחה	постійно [томід]	תּמיד
волос(ся)	די האָר	кидати	וואַרפֿן
жовтий	געלער	м'яч	דער באַלעם
менше	ווייניקער	голова	דער קאַפּ
довгий	לאַנגער	малювати	צייכענען
учень [талмід]	תּלמיד	стіна	די וואַנט
єдиний	איינציקער	повзати	קריכן

Урок дев'ятий

ВІДМІНЮВАННЯ ПРИКМЕТНИКІВ

В мові їдиш є чотири відмінки: називний (נאָמינאַטיוו), знахідний (אַקוזאַטיוו), давальний (דאַטיוו), присвійний (פּאַסעסיуу).

Таблиця 7.

Відмінювання прикметника з визначеним артиклем та іменником

Відмінок	Чол.р.	Жін.р.	Сер.р.
Н.	דער גוטער מאַן	די גוטע פֿרוי	דאָס גוטע קינד
З.	דעם גוטן מאַן	די גוטע פֿרוי	דאָס גוטע קינד
Д.	דעם גוטן מאַן	דער גוטער פֿרוי	דעם גוטן קינד

Прикметники чоловічого та жіночого роду з неозначеним артиклем відмінюються так як з означеним:

Чоловічий рід

Н. אַ גוטער מאַן - דער גוטער מאַן

З.,Д. אַ גוטן מאַן - דעם גוטן מאַן

Жіночий рід

Н., З. אַ גוטע פֿרוי - די גוטע פֿרוי

Д. אַ גוטער פֿרוי - דער גוטער פֿרוי

Прикметник середнього роду з неозначеним артиклем в усіх відмінках має однакову форму, яка співпадає з основою прикметника:

Н.,З.,Д. אַ גוט קינד

Іноді, щоб виділити прикметник, він ставиться після іменника. Артикль при цьому повторюється і ставиться перед іменником та перед прикметником:

Чоловічий рід

Н. אַ מאַן אַ גוטער

דער מאַן דער גוטער

З.,Д. דעם מאַן דעם גוטן

Жіночий рід

Н., 3. א פְרוי אַ גוטע

די פְרוי די גוטע

Д. דער פְרוי דער גוטער

Середній рід

Н., 3. דאָס קינד דאָס גוטע

אַ קינד אַ גוטס

Д. דעם קינד דעם גוטן

אַ קינד אַ גוטס

Прикметники, основа яких закінчується на -ן (ריין, פֿיין, שיין) при відмінюванні замість закінчення -ן має закінчення -עם, наприклад:

דעם שיינעם (красивого, красивому),

דעם פֿינעם (гарного, гарному),

דעם ריינעם (чистого, чистому).

У множині прикметники усіх родів та відмінків мають закінчення -ע-, наприклад:

אַ גוטע פְרוי, די גוטע פְרוי – -/די גוטע פְרויען;

אַ/דער מאַן אַ/דער גוטער – -/די מענער -/די גוטע;

אַ/דאָס גוט קינד – -/די גוטע קינדער.

Вправи

1. Прочитайте анекдот «Чоботи». Зверніть увагу на написання деяких слів (це - радянський варіант мови їдиш):

שיך

א ייד האָט געטראָפֿן אַף דער גאס א כעלעמער. זעט ער, אז דער
כעלעמער טראָגט איין שוך א שווארצן און איין שוך א ברוינעם. פרעגט
ער באם כעלעמער:
„וואָס איז מיט איך, ר' ייד? איר גייט ארום אין איין שוך א שווארצן
און אין איינעם א ברוינעם!“
„איר וועט מיסטאמע לאכן, זאָגט אים דער כעלעמער, אָבער אינדער-
היים האָב איך נאך אזא פאַר שיך!“

2.Провідмініяйте прикметники з тексту:

a) _____ - називний,
דעם שוואַרצן שוך – знахідний,
_____ - давальний.

б) _____ - називний,
דעם ברוינעם שוך – знахідний,
_____ - давальний.

3.Встановіть відмінок у словосполученнях та провідмініяйте прикметники в цих словосполученнях, наприклад:

(a) איך זע דעם גוטן מאַן 3.ב. דער גוטער מאַן ,Н.в. דעם גוטן מאַן Д.в.

(б) דאָס מיידעלע גייט מיט דער שיינער מאַמע. _____

(в) די שיינע לערערקע רעדט. _____

(г) דער טאַטע פֿרעגט דעם ערשטן זון. _____

(д) די קליינע קינדער שלאָפֿן. _____

(e) דאָס קעצעלע עסט דאָס פֿרישע פֿלייש. _____

(e) איך טראָג דעם ברוינעם שוך. _____

Урок десятий

ІНФІНІТИВ (НЕОЗНАЧЕНА ФОРМА ДІЄСЛОВА)

У словнику дієслова подаються в неозначеній формі, званій інфінітивом, який складається з двох частин: основи дієслова та суфікса ך- або ךע-.

Приклад наведений у таблиці 7.

III суфікс	II основа дієслова	I інфінітив
[–ח] ך–	[עס–] –סע	їсти [עסח] – סען
[–ח] ך–	[הודעו–] –עווען	годувати [הודעוהח] – ךען
[–עח] ךע–	[קומ–] –קומ	приходити [קומעח] – קומען

Як правило, інфінітив твориться за допомогою суфікса ך-. Суфікс ךע- використовуємо, коли основа дієслова закінчується на ך-, ךמ-, ךג-, ךק-.

Для точного визначення дієслівної основи необхідно звертатися до словника, в якому основа відділяється від суфікса вертикальною рисою.

Вправи

1. Визначте основи дієслів:

- 1) קומען (2) קאַכן (3) זשומען (4) קוויטשען (5) דרוקן (6) לערנען (7) מוטשען
8) אַרבעטן (9) נעמען (10) בלאַנדזשען (11) האַלטן (12) עסן (13) שושקען
14) זשאַלעווען (15) שמועסן (16) מעסטן (17) טרעשטשען

Переклад:

- 1) приходити, 2) варити, 3) дзижчати, 4) пищати, 5) друкувати, 6) вчити, 7) мучити, 8) працювати, 9) брати, 10) блукати, 11) тримати, 12) їсти, 13) нашіптувати, 14) жаліти, 15) розмовляти, 16) виміряти, 17) тріщати.

2. Прочитайте пісню «Коли ребе танцює»:

אָז דער רבי זינגט

אָז דער רבי זינגט -
זינגען אַלע חסידים:
איי־ביי־ביי־ביי־ביי...

און אָז דער רבי לאַכט -
לאַכן אַלע חסידים:
כאַ־כאַ־כאַ־כאַ...

און אָז דער רבי קרעכצט -
קרעכצן אַלע חסידים:
אוי־אוי־אוי־אוי...

און אָז דער רבי שלאָפֿט -
שלאָפֿן אַלע חסידים:
כי־כי־כ...

און אָז דער רבי וועקט זיך אויף -
זינגען אַלע חסידים:
איי־ביי־ביי־ביי־ביי...

Словник

співати	זינגען
сміятися	לאַכן
стогнати	קרעכצן
спати	שלאָפֿן
прокидатися	אוי־פֿוועקן זיך

3. Прочитайте текст відомого письменника – Менделе Мойхер

Сфойрима:

מענדעלע מוכר ספרים

זיך תענוג אָנצוטאָן ביים טיש,
מיט הינער, חלה, פלייש און פיש."

סמבטיון דער טייך וואָס לויפט, רוט נישט די גאנצע וואָך,
בלייבט שבת פלוצעם שטיין, "עס הערן אויף די קולות, געוואלדן, ווען
הויך דער ייד זינגט די זמירות זיינע. דער שרעקלעכער טייך שטערט
אים נישט אין דעם שטייגער זינגען. עס שווייגן די ביזע כוואליעס,
אויס רעש -- שא, ס'איז רו!"

אזוי פרייט זיך א מעת-לעת דאָס הארץ. "א פרייד, א שמחה
אויף די אלע יידן, זיי זיינען פריי פון זאָרג און שטארק צופרידן".
אויפן אנדערן טאָג פארנאכט, נאָך שלש-סעודות, זיצט
שמואליק אראָפגעלאָזט די נאָז אין שול. ס'איז טונקל. יידן ברומען,
זאָגן אויף א קרעכצנדיק קול דאָס קאפיטל תהילים "אשרי תמימי דרך",
וואָס דערמאָנט אין דעם, אז די פרינצעסין שבת קלייבט זיך אין וועג
אריין. עס הערשט עפעס אן אומעטיקייט און עס שמעקט מיט ראָסל
פון אוגערקעס. די זון איז שוין פארגאנגען, פייער-רויטע וואָלקנס
שרפענען ביים עק הימל...

Словник

річка	דער טייך
страшний, жахливий	שרעקלעכער
мовчати	שווייגן
хвиля	די כוואליע
шум, гомін	דער רעש [ראש]
доба	דער מעת-לעת [мес-лес]
ричати	ברומען
печаль, журба	אומעטיקייט
кінець, край	דער עק

Урок одинадцятий

ВІДМІНЮВАННЯ ДІЄСЛІВ ЗА РОДАМИ

Форма теперішнього часу утворюється за допомогою особових займенників (я, ти, він, вона, воно, ми, ви, вони) і відповідних їм особових закінчень, які приєднуються до основи дієслова.

Подаємо приклади особових закінчень, вони набрані курсивом і для більшої наочності відокремлені від основи.

Інфінітив
 працювати הא'רעווען читати – לייענען писати – שרייבן

Теперешній час

Однина

איך הא'רעווע	איך לייען	.1 איך שרייב
דו הא'רעווע-סט	דו לייענ-סט	.2 דו שרייב-סט
ער הא'רעווע-ט	ער לייענ-ט	.3 ער שרייב-ט
זי הא'רעווע-ט	זי לייענ-ט	זי שרייב-ט
עס הא'רעווע-ט	עס לייענ-ט	עס שרייב-ט

Множина

מיר הא'רעווע-ן	מיר לייענ-ען	.1 מיר שרייב-ן
איר הא'רעווע-ט	איר לייענ-ט	.2 איר שרייב-ט
זיי הא'רעווע-ן	זיי לייענ-ען	.3 זיי שרייב-ן

Таблиця дає зведену схему відмінювання дієслова в теперішньому часі:

Таблиця 8

Схема відмінювання дієслова в теперішньому часі

Множина		Однина		Особа
	<i>Займенник</i>		<i>Займенник</i>	
ן(ע) —	מיר	—	איך	1
ט —	איר	סט —	דו	2
		ט —	ער	3 чол. р.
ן(ע) —	זיי	ט —	זי	3 жін.р.
		ט —	עס	3 сер.р.

— позначено основу дієслова

איך פֿאַר אין זשיטאַמיר
 דו האָרעוועסט א גאַנצן טאַג
 דער ברודער לייענט אַ בריוו
 מיין שוועסטער שפילט אויפֿן פֿידל
 דאָס קינד שרייבט דעם אַלף-בית

מיר עסן באָרשטש
 איר שלאָפֿט זייער לאַנג
 זיי בלאַנדזשען אין וואַלד

! У дієслів, основи яких закінчуються на ט-, ס-, סט- особові закінчення ט-, טט- зливаються з кінцевими основи. Наприклад:

מיריאַטן	מַעסְט-ן	יִסְטִי	עַס-ן	טרימאטן	האַלט-ן
טט	= טט + טט...	סט	= סט + ס...	ט	= ט + ט...
מַעסְט		עַס		איך האַלט	
מַעסְט		עַס-ט		דו האַלט-סט	
מַעסְט		עַס-ט		ער האַלט	
מַעסְט-ן		עַס-ן		מיר האַלט-ן	
מַעסְט		עַס-ט		איר האַלט	
מַעסְט-ן		עַס-ן		זיי האַלט-ן	

Слід також пам'ятати, що в письмовій мові особисті займенники איך – я і די – ти можуть зливатися з основою дієслова. Наприклад:

איך + שרייב = כ'שרייב

איך + לייען = כ'לייען

שרייבסט + דו = שרייבסטו

לייענסט + דו = לייענסטו

Вправи

1. Замість пропусків, вставте, де потрібно, відповідне закінчення:

איך לייענ _____ אַ ראָמאַן, דו שרייב _____ דעם אַרטיקל, ער נעמ _____ דעם בוך,
 זיי אַרבעט _____ דאָרט, מיר לערנ _____, דער ברודער לייענ _____,
 די טראַקטאָריסטן אַקער _____, דער ראַדיסט ראַדיר _____.

2. Прочитайте вірш Г. Біньоміна:

שטויבן זינען מינע לידער

שטויבן זינען מינע לידער,
כ'האָב געקליבן זיי אין וועג:
זיך געוואַלגערט דאָרט אין נידער
האָבן זיי און מינע טעג.

כ'האָב מיין לופט און רו פֿאַרלאָרן
זוי אַ קינדערשפּיל פֿון ליים,
ס'איז מיין היים צו שטויב געוואָרן. —
זינען שטויבן איצט מיין היים...

כ'קליב זיי אָפּ ווי גאָלד'נע טרויבן
כאָטש זיי קוועלן נישט מיט זאָפֿט,
כ'גים אַרײַן אין זיי מיין גלויבן
און איך שעפּ פֿון זיי מיין קראַפֿט.

כ'זויין אַרײַן מיין האַם און ליבע
וואָס ס'האָט קריג מיר נישט גערויבט,
כ'פֿיל אַרײַן מיין גאַנצן פֿיבער —
אין אַ גראָען גוף פֿון שטויב.

כ'בוי פֿון שטויבן מיר אַ טורעם,
און פֿון אים — מיין דאַרע האַנט
שטרעק איך אויס דורך ווינט און שטורעם
צו דעם פֿרילינג פֿון מיין לאַנד...

Словник

вливати	אַריינגיסן	пил	דער שטויב
вірити	גלויבן	пісня, вірш	דאָס ליד
сила	די קראַפֿט	збирати	קלייבן
ненависть	דער האָס	дорога, шлях	דער וועג
діставати, одержувати	קריגן	валятися	וואַלגערן זיך
грабувати, викрадати	רויבן	унизу	נידער
гарячка	דער פֿיבער	день	דער טאָג
сірий	גרויער	повітря	די לופֿט
тіло	דער גוף	спокій	די רו
будувати	בויען	губити, втрачати	פֿאַרלירן
башта	דער טורעם	глина	די ליים
худий	דאַרער	вибирати, відбирати	אַפקלייבן
рука	די האַנט	золотий	גאָלדענער
простягати	שטרען	труба	די טרויב
вітер	דער ווינט	хоча	כאַטש
буря	дער שטורעם	радіти	קוועלן
весна	дער פֿרילינג	сік	דער זאַפֿט

3. Прочитайте наступні прислів'я:

Дивись на дівчину, не на плаття.

קוק אויפֿן מיידל, ניט אויפֿן קליידל.

Народ не дурень.

דער עולם [ойлем] איז ניט קיין גולם [гойлем].

Сонце однаково світить для бідних та багатих.

די זון שיינט גלייך אויף אַרעם און רייך.

Урок дванадцятий

ОСОБЛИВІ ВИПАДКИ ВІДМІНЮВАННЯ:

ДІЄСЛОВО «זײַן»

На відміну від української мови, в їдиш не можна сказати, наприклад, «я студент», а повинні говорити «я є студент». Такі речення будуються за допомогою допоміжного нерегулярного дієслова «זײַן» – бути.

זײַן

Множина		Однина	
זײַנען	מיר	בין	איך
זײַט	איר	ביסט	דו
זײַנען	זיי	איז	ער

За допомогою форм «ן» утворюються багато граматичних форм інших дієслів. В українській і російській мовах дієслово «бути» вживається, як правило, тільки у формах минулого і майбутнього часу, а в теперішньому пропускається. Наприклад, порівняйте: вчора він був тут, завтра він буде тут, але, зараз він тут.

В їдиш дієслово «זײַן» вживається у всіх часах.

Вже знаючи відмінювання цього дієслова, можемо скласти прості речення, наприклад:

Я - лікар	איך בין אַ דאָקטאָר
Ти там	דו ביסט דאָרט
Він - вчитель	ער איז אַ לערער
Вона тут	זי איז דאָ
Тихо	עס איז שטיל
Ми - євреї	מיר זײַנען יידן
Ви - матері	איר זײַט די מוטערס
Вони - студенти	זיי זײַנען סטודענטן

Вправи

1. Спробуйте за допомогою словника скласти п'ять речень з дієсловом «זיין».

2. Прочитайте вірш Іцхака Лейбуша Переца «Усі люди браття»:

אַלע מענטשן זיינען ברידער

ווייסע, ברוינע, שוואַרצע, געלע,

מישט די פֿאַרבן אויס צוזאַמען!

אַלע מענטשן זיינען ברידער,

פֿון איין טאַטן, פֿון איין מאַמען!

אַלע מענטשן זיינען ברידער –

שוואַרצע, ווייסע, ברוינע, געלע.

אַנדערש זיינען נאָר די פֿאַרבן.

די נאַטור – זי איז די זעלבע.

3. Прочитайте прислів'я:

Скажи мені, хто твій друг,

і я знатиму, хто ти.

Чисте золото не ржавіє.

זאָג מיר ווער דײַן חבֿר איז, וועל איך וויסן ווער

דו ביסט.

ריין גאָלד זשאָווערט ניט.

Урок тринадцятий

ОСОБЛИВІ ВИПАДКИ ВІДМІНЮВАННЯ.

ДІЄСЛОВО «הָאָבֵן»

Ви вже знаєте, що дієслово «זָיִן» (бути) відмінюється особливим чином і відрізняється від загального правила. Та ж ситуація і з дієсловом як «הָאָבֵן» (мати) – воно відмінюється таким чином:

הָאָבֵן

Множина

Однина

1. מִיר הָאָבֵן

1. אִיךְ הָאָב

2. אִיר הָאָט

2. זֵי הָאָט

3. זֵי הָאָבֵן

3. ער (זי, עס) הָאָט

Увага! Перед закінченнями ט- і טט- в корені дієслова הָאָבֵן відсутній ב-

Вивчіть відмінювання дієслова «הָאָבֵן» напам'ять! Дієслова «זָיִן» та «הָאָבֵן» дуже нам важливі, оскільки з їх допомогою утворюються форми минулого часу, де ці дієслова використовуються як допоміжні, саме вони змінюються за особами.

! Речення із дієсловом «הָאָבֵן» у значенні «мати» в поєднанні з прямим доповненням, звичайно, перекладаються зворотами типу «у мене, у тебе ... (є) + підмет», наприклад:

- 1) У мене є (я маю) цікава книга. 1) אִיךְ הָאָב אָן אִינטערעסאַנטן בוך.
- 2) У нього троє дітей. 2) ער הָאָט דרײַ קינדער.
- 3) У брата маленька донька. 3) דער ברודער הָאָט אַ קליינע טאָכטער.

Вправи

1. Замість пропусків поставте відповідну форму дієслова «הָאָבֵן».

- 1) אִיךְ ___ אַ ברודער. 2) דו ___ אַ זון. 3) ער ___ אַ שוועסטער. 4) מִיר ___ אָן אייניקל. 5) זיי ___ אַ שיינע טאָכטער. 6) איר ___ דעם נייעם ווערטערבוך?

2. Прочитайте текст «Чому я вивчаю їдиш»:

עליאט רבין

פֿאַר וואָס איך לערן זיך ייִדיש

א סך מענטשן זאָגן אַז לערנען זיך ייִדיש איז גאַרניט פּדאָי. דאָס איז אַ לשון פֿון דער פֿאַרגאַנגענהייט, פֿון גלות, אַ טויטע שפּראַך, אַ באַרשט־און ווורשט־לשון, וואָס האָט געגנבֿעט אַ וואָרט דאָ און אַ וואָרט דאָרטן ווי אַ שנאַרער.

היינט אָבער האָבן ייִדן זייער אייגן לעבעדיק לשון - אַ שפּראַך פֿון אַ פֿריִי זעלבשטענדיק פֿאָלק - העברעיִש.

פֿאַרשטייט זיך, איך בין ניט מסכים מיט דער סבֿראַ.

איך מיינ אַז ייִדיש איז איינער פֿון די גרעסטע אוצרות און ירושות פֿון דעם ייִדישן פֿאָלק.

ערשטנס, איז דאָ אויך אַ פּערזענלעכער טעם פֿאַר וואָס איך לערן זיך ייִדיש: כֿוויל זיין אַ לערער פֿון ליטעראַטור ביי ייִדן.

צווייטנס, איז זייער וויכטיק אַז די גרויסע דערגרייכן אויף ייִדיש זאָלן ניט פֿאַרלוירן גיין.

און דריטנס, דעם לשון, וואָס אויף אים קען מען שמועסן וועגן שמאַלץ, שמאַטעס און באַבע־מעשיות, קומט אים ניט דער טויט.

Словник

[ойцрес]	скарби (мн.)	אוצרות
«бабусині казки»		באַבע מעשיות
[бобе- майсес]		
[голес]	вигнання, діаспора	גלות
[таам]	значення, смак	טעם
[ерушес]	спадки (мн.)	ירושות
[кедай]	варто	פּדאָי
[люшн]	мова	לשון
бути згодним		מסכים זיך
[маскім зайн]		
[своре]	думка	סבֿראַ

Урок чотирнадцятий

ІМПЕРАТИВ (НАКАЗОВА ФОРМА)

Наказова форма чи імператив означає наказ, пораду, прохання. Форма однини співпадає з основою дієслова і передає звернення до однієї особи. Якщо прохання, порада, наказ звернені до кількох осіб, то до основи приєднується закінчення ם-.

Читайте! (Читай!)	לייען!	לייענט!
Пишіть! (Пиши!)	שרייב!	שרייבט!
Їжте! (Їж!)	עס!	עסט!
Приходьте! (Приходь!)	קום!	קומט!

Вправи

1. Утворіть наказову форму для однини та множини:

- (1 קומען (2 קאכן (3 זשומען (4 קוויטשען (5 דרוקן (6 לערנען (7 מוטשען
(8 ארבעטן (9 נעמען (10 בלאַנדזשען (11 האלטן (12 עסן (13 שושקען
(14 זשאלעווען (15 שמועסן (16 מעסטן (17 טרעשטשען

2. Самостійно створіть декілька речень з використанням наказової форми дієслова:

Урок п'ятнадцятий

ЗАПЕРЕЧЕННЯ

Заперечення у мові їдиш будується за допомогою заперечної частки «**ניט**» («**נישט**») чи заперечного артикля «**קײן**».

• Заперечення **ניט** чи **נישט** відповідає українському «не» та вживається при запереченні дієслова:

Я іду гуляти **איך גיי שפאצירן**

Я не іду гуляти **איך גיי ניט שפאצירן**

Зверніть увагу, що в українській мові заперечну частку вживають перед дієсловом, а в мові їдиш – після. Наприклад: я **не** бажаю (укр.), **איך וויל ניט** (їдиш).

דאָס קינד וויל ניט שלאָפֿן дитина не бажає спати

דער זיידע גייט ניט אינעם פּאַרק дідусь не йде в парк

• **Заперечний артикль «קײן»**

Крім означеного та неозначеного артиклів, у мові їдиш існує заперечний артикль «**קײן**», що вживається перед іменником, який заперечуємо. Заперечний артикль «**קײן**» вживається разом із заперечним частками «**ניט**» чи «**נישט**» та має одну форму для усіх родів, наприклад:

У мене немає книжок **איך האָב ניט קיין ביכער**

Маша не співає пісень **מאַשע זינגט ניט קיין לידער**

Тато не їсть риби, у **דער טאַטע עסט ניט קיין פּיש,**

нього алергія **ער האָט אן אלערגיע**

Вправи

1. Перекладіть речення:

а) Жаби та ігуани не смачні. _____

б) Чому у тебе немає фруктів та овочів?

в) Іван не любить бульйон. _____

г) Він не їсть м'яса, бо він вегетаріанець.

2. Прочитайте текст «Що я не їм»:

נגה ברקאי

וואָס איך עס ניט

ס'איז ניט אינטערעסאנט צו שרייבן וואָס מע עסט אַלע טאָג.
אינטערעסאנטער איז צו שרייבן, וואָס מע עסט ניט.
איך עס ניט קיין זשאָבעס, ווייל איך קום ניט פֿון פֿראַנקרייך.
איך עס ניט קיין איגואַנעס, ווייל איך בין ניט קיין מעקסיקאַנערין.
איך עס ניט קיין הינט, ווייל איך קום ניט פֿון טיילאַנד.
און איך עס ניט קיין "באַנזאַ", ווייל איך בין ניט קיין הונט.
אַחוץ דעם מיין איך אַז זשאָבעס, איגואַנעס, הינט און "באַנזאַ" זיינען ניט
געשמאַק.
איך עס ניט קיין פֿלייש אָדער פֿיש, ווייל איך בין אַ וועגעטאַריאַנערין.
דערפֿאַר עס איך ניט קיין געפֿילטע פֿיש וואָס מיין מאַמע און מיין מומע קאָכן אויף
ראַש-השנה. איך עס, למשל, קניידלעך אויפֿן סדר, אָבער ניט קיין יויך.
איך עס אַ סך גרינסן און פֿרוכטן און איך קאָך וועגעטאַריאַנישע מאַכלים.
מיין מאַן איז ניט קיין וועגעטאַריאַנער, אָבער אין דער היים עסט ער בדרך-כלל
ניט קיין פֿלייש.
ער עסט פֿלייש אויף שבת, ווייל שבת עסן מיר ביי מינע טאַטע-מאַמע אָדער ביי
מינע שווער-און-שוויגער.
און איצט: גענוג שוין מיטן שרייבן, לאָמיר אָנהייבן עסן!

Словник

דער סדר [сейдер]	порядок, трапеза на Песах	פֿראַנקרייך	Франція
די יויך	бульон	דעק הונט	собака
דאָס גרינס	овоч, зелень	אַחוץ דעם	[ахуц] крім цього
דער פֿרוכט	фрукт	געשמאַק	смачно
מאַכלים	[майхолім] страви	דאָס פֿלייש	м'ясо
בדרך-כלל	[бедерех-клаль] зазвичай	דער פֿיש	риба
אויפֿן	на	דערפֿאַר	тому
טאַטע - מאַמע	батьки	געפֿילטע פֿיש	фарширована риба
שווער-און-שוויגער	батьки чоловіка	קאָכן	готувати
איצט	зараз	ראש - השנה	[рош- гашоне] новий рік
גענוג	достатньо	למשל	[лемошель] наприклад

Урок шіснадцятий

ЧИСЛІВНИК

איין, צוויי, דריי...!

Давайте порахуємо!

Прочитайте та запам'ятайте числівники!

Від 1 до 10		Від 11 до 20		Таблиця 6 Десятки	
1	– איין (אינס)	11	– עלף	10	– צען
2	– צוויי	12	– צוועלף	20	– צוואנציק
3	– דריי	13	– דרייצן	30	– דרייסיק
4	– פֿיר	14	– פֿערצן	40	– פֿערציק
5	– פֿינף	15	– פֿופֿצן	50	– פֿופֿציק
6	– זעקס	16	– זעכצן	60	– זעכציק
7	– זיבן	17	– זיבעצן	70	– זיבעציק
8	– אַכט	18	– אַכצן	80	– אַכציק
9	– ניין	19	– ניינצן	90	– ניינציק
10	– צען	20	– צוואנציק	100	– הונדערט

Числівники, що складаються з десятків та одиниць (на зразок: 21, 37, 45)

утворюються за наступною схемою:

- 1) спочатку називають одиниці,
- 2) потім іде сполучник **און**,
- 3) після нього – назва десятка.

Наприклад:

21 – איין און צוואנציק

56 – זעקס און פֿופֿציק

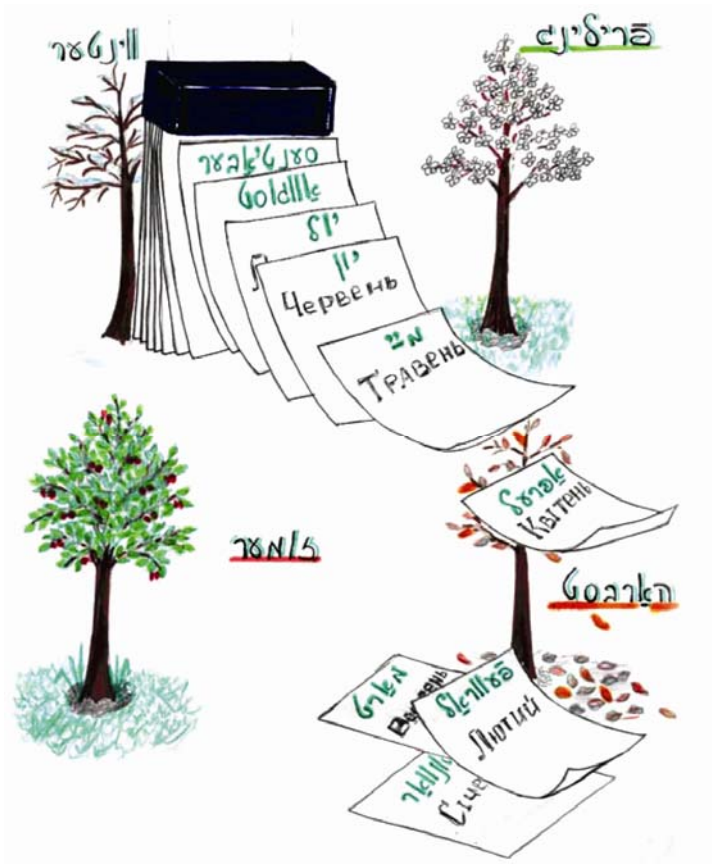
78 – אַכט און זיבעציק

99 – ניין און ניינציק

Вправи

1. Прочитайте вірш Б. Гутянського «א יאָר האָט צוועלף חדשים».

(Зазначимо, що місяці у цьому вірші найменовані у варіанті, прийнятому в СРСР, коли назва на їдиш збігалася із російським еквівалентом).

א יאָר האָט צוועלף חדשים

יאָנוואַר – איז איינס,
 פֿעוואַראַל – איז צוויי
 און מאַרט – איז דריי.
 נאָכדעם גייט אַפּרעל,
 און נאָכדעם מײַ.
 יוּן – איז זעקס.
 יול – איז זיבן.
 וויפֿל זײַנען נאָך געבליבן?
 אָוגוסט – אַכט,
 סענטיאַבער – נײַן.
 דריי חדשים דאַרף נאָך זײַן.
 צען – אַקטיאַבער,
 עלף – נאָאיאַבער,
 צוועלף – דעקאַבער.

נאָכדעם הייבט זיך ווידער אָן יאָנוואַר.
 הענגט מען און אַ נײַעם קאַלענדאַר.
 ב. גוטיאַנסקי

Словник

місяці року [хадошім]	חדשים פֿון יאָר
	פּוטיַם
נאָכדעם	
וויפֿל זײַנען נאָך געבליבן?	סקיַלכּי שׁע זאלישילוסׁ?
еще повинно бути	דאַרף נאָך זײַן
починається	הייבט זיך אָן
вішають, чіпляють	הענגען מען און

2. Напишіть числівники словами, наприклад: 56 – פֿופֿציק

- 31 – _____
- 45 – _____
- 78 – _____
- 99 – _____
- 17 – _____
- 77 – _____
- 21 – _____

Урок сімнадцятий

БЕЗОСОБОВИЙ ЗАЙМЕННИК «(ו)מע»

Безособовий займенник «(ו)מע» у мові їдиш виконує функцію підмета. Для порівняння: в українській мові у невизначено-особових реченнях підмет відсутній. Наприклад: в їдальні їдять. Тобто, немає суб'єкта дії: не вказується хто їсть у їдальні. Але на їдиш треба сказати:

מע עסט אין עסצומר (вжити безособовий займенник).

Якщо безособовий займенник стоїть перед дієсловом, то він вживається у скороченій формі «מע», а якщо після – у повній. Наприклад:

Йдуть гуляти в парк מע גייט שפאצירן אינעם פארק (1)

אינעם פארק גייט מען שפאצירן (2)

Вправи

1. Перекладіть речення:

а) В їдальні їдять. _____

б) В театрі не їдять. _____

в) В класі не стрибають. _____

г) В синагозі не співають. _____

д) Зі старшими вітаються. _____

е) На заводі працюють. _____

є) На машині їздять. _____

ж) Йдуть спати в спальню. _____

з) Співають пісні на весіллі. _____

и) В хедері вивчають Тору. _____

і) В університеті викладають філософію та культурологію, а в школі не викладають.

ї) В магазинах роблять покупки, а в театрі дивляться вистави.

й) Бачуть сні уві сні, а коли просинаються – забувають.

2. Прочитайте вірш «שלום - עליכם!»:

שלום – עליכם!

שלום – עליכם!

עליכם – שלום!

– פֿון וואָנען קומט אַ ייד?

– פֿון קאַסרילאָווקע.

– וואָס הערט זיך עפעס ניים

אין קאַסרילאָווקע?

– עס הערט זיך:

מע טרינקט בראָנפֿן און מע הוֹליעט

און מע גייט אַ קאַראַכאָד!

Словник

звідки?	פֿון וואָנען?
йти	קומען
еврей	אַ ייד
Що чути? (як справи?)	וואָס הערט זיך?
щось	עפעס
пити	טרינקען
горілка	דער בראָנפֿן
гуляти	הוֹליען
водити хороводи	גייט אַ קאַראַכאָד

3. Прочитайте текст:

שלום - עליכם

דער אוצר

אויף יענער זייט בארג, הינטערן אלטן בית-המדרש, געפינט זיך אן אוצר.

אזוי האָט מען געשמועסט ביי אונדז אין שטעטל.

נאָר קומען צום אוצר איז ניט אזוי גרינג. אז אלע יידן אין שטעטל וועלן לעבן בשלום, און וועלן זיך נעמען אלע אים זוכן, דעמאָלט וועט מען אים געפינען.

אזוי האָט מען געשמועסט ביי אונדז אין שטעטל.

און אז אלע יידן וועלן לעבן צופרידן, עס וועט ניט זיין קיין קנאה ביי יידן, קיין שנאה, קיין קריג, קיין לשון-הרע, קיין רכילות, און מע וועט זיך נעמען אלע, וועט מען אָפּזוכן דעם אוצר, און אז ניט -- וועט ער אריין טיף-טיף אין דער ערד אריין...

אזוי האָט מען געשמועסט ביי אונדז אין שטעטל.

און מע האָט אָנגעהויבן זיך צו שפארן און איבערשפארן, צו אמפערן זיך און צו ווערטלען זיך, צו זידלען און צו קריגן זיך, וואָס ווייטער אלץ מערער, אלץ שטארקער, און אלץ איבערן אוצר. דער האָט געזאָגט: ער דאָרף זיין דאָ; דער האָט געזאָגט: דאָרטן, -- און מע האָט ניט אויפגעהערט זיך צו שפארן און איבערשפארן, צו אמפערן זיך און צו ווערטלען זיך, צו זידלען און צו קריגן זיך, וואָס ווייטער אלץ מערער, אלץ שטארקער, און אלץ איבערן אוצר.

-- און דער אוצר... האָט געזונקען אלץ טיפער און טיפער אין דער ערד אריין.

Словник

דער בית-המדרש [бейс-гамідреш] синагога, дом вчення

דער אוצר [ойцер] скарб

בשלום [бешолем] благополучно

די שנאה [сіне] ненависть, ворожість

די קנאה [кіне] заздрість

די לשון - הרע [лошнгоре] лихомовство

רכילות [рехілес] плітки

די ערד [земля]

Урок вісімнадцятий

СТВОРЕННЯ ПРИСВІЙНОГО ВІДМІНКА

Присвійний відмінок (Чий? Чия? Чиє?)

• Щоб створити присвійний відмінок від одухотвореного предмету, а до основи слова слід додати закінчення **ס-** чи **עס-**:

Дідусева книга – **דעם זיידעס בוך**

Брат Івана – **איוואנס ברודער**

Машин тато – **מאשעס טאטע**

• Якщо власна назва чи назва неживого предмету закінчується на суфікс **ס-**, то для створення присвійного відмінка треба додати апостроф ('):

Праці Пруса – **פּרוס' ווערק**

Мешканці Марса – **מאַרס' איינוווינערס**

• Присвійний відмінок відповідає родовому відмінку в українській мові:
• Син матері = мамин син – **דער מאמעס זון** (артикль чоловічого роду **דער** відноситься до **מאמע**, а не до **זון**). У подібних випадках форма іменника, до якого створюється присвійний відмінок, відповідна формі іменника у давальному відмінку, наприклад:

дитина чоловіка – **דעם מאנס קינד**

ручка жінки – **דער פרויס פען**

лялька Олі = Оліна лялька – **אַלעס ליאַלקע**

• Присвійний відмінок до неодухотворених предметів створюється за допомогою частки **פֿון**. Вона ставиться пред іменником, до якого створюємо присвійний відмінок, наприклад:

די טיש פֿון דעם *טיש – ніжка стола

די גאסן פֿון דער **שטאט – вулиці міста

* визначальний артикль **דעם** – це форма артиклю **דער** у давальному відмінку,

** **דער** – це форма артиклю **די** у давальному відмінку.

Присутність частки чи сполучника (**פֿון, מיט, צו, איין, קיין**) вказує на те, що іменник, який стоїть за цими частками, буде у давальному відмінку. Відповідним буде й артикль.

Таблиця 9.

Відмінювання іменників з визначеним і невизначеним артиклем в однині

Рід			Ім'я особисте	Відмінок	№
Жін.	Сер.	Чол.			
די טאָכטער (א טאָכטער)	דאָס קינד (א קינד)	דער זון (א זון)	אי'דע בערל	Н.	1
די טאָכטער (א טאָכטער)	דאָס קינד (א קינד)	דעם זון (א זון)	אי'דען בע'דלען	3.	2
דער טאָכטער (א טאָכטער)	דעם קינד (א קינד)	דעם זון (א זון)	אי'דען בע'דלען	Д.	3
מיט (צו, פֿון, בי...)	מיט (צו, פֿון...)	מיט (צו, פֿון...)	מיט (צו, פֿאַר...)	Д.	3a
דער טאָכטער (א טאָכטער)	דעם קינד (א קינד)	דעם זון (א זון)	אי'דען בע'דלען		
דער טאָכטערס (א טאָכטערס)	דעם קינדס (א קינדס)	דעם זונס (א זונס)	אי'דעס בע'דלס	П.	4

Вправи

1. Створіть присвійний відмінок, наприклад:

(a) **דער זון האָט אַ פֿריינט.** – **דעם זונס פֿריינט.**

(б) **דער זיידע האָט אַ בוך.** – _____

(в) **די טאָכטער האָט זיסוואַרג.** – _____

(г) **קירע האָט אַ ברודער.** – _____

(д) **אַ יאָר האָט צוועלף חדשים.** – _____

(e) **די קינדער האָבן עלטערן.** – _____

Урок дев'ятнадцятий

ПРИСВІЙНИЙ ЗАЙМЕННИК

Присвійний займенник може стояти перед та після іменника, наприклад:

מיין מאמע – моя мати

די מאמע מיינע – мати моя

! Коли попереду стоїть займенник, то він вживається у скороченій формі (דיין העכט, מיין טאכטער). А коли на першому місці іменник, то він вживається із артиклем і займенник вживається у повній формі, тобто має закінчення у відповідності з родом іменника: закінчення **ער**- відповідає чоловічому роду, **ע**- жіночому, **ס**- середньому.

Жін.р.

Чол.р.

Сер.р.

моя мати - מיין מאמע

мій батько - מיין טאטע

моє дитя - מיין קינד

мати моя - די מאמע מיינע батько мій - דער טאטע מיינער дитя моє - דאס קינד מיינס

• Присвійний відмінок створюється також за допомогою присвійних займенників. Нижче наведена таблиця відмінювання займенників.

Таблиця 10.

Відмінок				Займенник
Знахідний	Присвійний	Давальний	Називний	
מיך	מיין	מיר	איך	Я
דיך	דיין	דיר	דו	ТИ
אים	זיין	אים	ער	ВІН
זי	איר	איר	זי	ВОНА
עס	זיין	דעם, אים	עס	ВОНО
אונדז	אונדזע	אונדז	מיר	МИ
איך	אייער	איך	איר	ВИ
זיי	זייער	זיי	זיי	ВОНИ

Вправи

1. Напишіть наступні словосполучення двома способами, як наведено в прикладі:

а) Моя мати співає. – מיין מאמע זינגט.

די מאמע מיינע זינגט.

б) Мій брат грається. – _____

в) Ваші батьки на відпочинку? – _____

г) Твій дідусь має гарну бороду. – _____

д) Наш дім знаходиться біля магазину. – _____

е) Її лялька має рожеве плаття. – _____

2. Прочитайте вірш Й. В. Торчинського (зверніть увагу на написання гебраїзмів):

צו אייך, יידישע קינדער

צו אייך, מיין ווענדונג, קינדער ליבע,
די מוטערשפראך זי בענקט נאך אייך.
איך שרייב די ליד, אין וואָס די סיבע,
איך וויל - מיט מיר איר זאָלט זיין גלייך.

ס'דערנעערטערט זיך דאָס לערניאָר,
לערנען יידיש, ווער וועט וועלן.
פאר מיר, פאר אייך, זאָל ווערן קלאָר,
וויאזוי די פראגע וועט זיך שטעלן.

מיט גוטן ווילן מאמעס, טאטעס,
לערנען קינדער אייער זאך.
איך געדענק די שטעט, די דאָרפישע כאטעס,
אין די יידישע שולן געווען קינדער א סאך.

יידישע קינדער, זאָל דער סייכל אייער,
אופקומען מיט אזא געדאנק –
די מוטערשפראך זאָל זיין פאר אייך טייער,
דאן אייער לערער וועט אייך זאָגן א דאנק.

יאָר 1990

Словник

звернення	די ווענדונג
материнська мова	די מוטערשפראך
сумувати за	בענקען נאך
причина	די סיבה [сібе]
бути рівним	זיין גלייך
наближатися	דערנעртерן זיך
питання	די פראגע
пам'ятати	געדענקען
село	די דארף
хата	די כאטע
розум	דער סכל [сейхл]
	тоді
	דאן

3. Прочитайте анекдот:

קאטלעטן

– הערשעלע, וועסטו עסן נעכטיקע קאטלעטן?

– מיט גרויסן פֿאָרגעניגן, פֿאַרוואָס זשע ניט?

– נו, אויב אזוי, קום מאָרגן...

Словник

їсти	עסן
вчорашній	נעכטיקער
задоволення	דאָס פֿאָרגעניגן
завтра	מאָרגן

Урок двадцятий

ПРИСВІЙНИЙ ВІДМІНОК: МНОЖИНА

Означений артикль для іменників усіх родів – **די**, неозначеного артиклю у множині немає. Особисті займенники у множині закінчуються на **-ע**:

די אייניקלעך זייערע	זייערע אייניקלעך
די שוועסטער דינע	דינע שוועסטער
די קינדער מינע	מינע קינדער

Вправи

1. Поставте присвійний відмінок у множині:

- _____ (a) מיין אייניקל
- _____ (б) דיין שוועסטער
- _____ (B) מיין קינד
- _____ (Г) זיין שוך
- _____ (Д) איר טרוים
- _____ (e) זיין חבר
- _____ (e) דיין מומע
- _____ (ж) זיין פעטער
- _____ (з) דיין קאץ

2. Прочитайте текст:

קאַרינאַ שיראַקיד

אַ בריוו צו די קינדער אין דעם זומערקעמפ

טייערע קינדער!

עס שרייבן אייך אייערע עלטערן. איך און אייער מאמע ווילן וויסן, וואס

הערט זיך ביי אונדזערע קינדער. מיר גודיען זיך אן אייך און פלאנירן קומען

צו פֿאַרן צו אייך אין דער קומענדיקער וואך. מיר וועלן ברענגען מתנות

פֿאַר אייך.

טאגנע, מיר דערמאנען דיר, אַז דו דאַרפֿסט ניט שווימען אַ סך אין דעם ים

ווייל ס'איז אַ ביסל קאַלט אינדרויסן.

און דו, זון מיינער, דאַרפסט קאנטראָלירן דיין שוועסטער, ווייל זי איז
נאָך קליין. מיר גלייבן, אַז איר זײַט ווילע און קלוגע מענטשן און וועט זיך פֿירן
זייער גוט!

ליבע טאָניע און סאַשע, פֿאַלגט אייערע מדריכים!

זײַט געזונט און שטאַרק!

אייערע טאַטע און מאַמע

Словник

добрый, славний	ווילער	лист	דער בריוו
плавати	שווימען	літній табір	זומערקעמפ
багато	[a sax] אַ סך	дорогі	טייערע
море	[ям] דער ים	писати	שרייבן
небагато, трошки	אַ ביסל	батьки	עלטערן
холодно	קאַלט	бажаємо (від	וועלן)
надворі	אינדروיסן	знати	וויסן
контролювати	קאנטראָלירן	Що чути?	וואָס הערט זיך?
сестра	שוועסטער	нудьгувати	נודיען זיך
вірити	גלייבן		אַן
бути серйозним	זיין ערנסט	планувати	פלאַנירן
бути розумним	זיין קלוג	приїжджати	קומען צו פֿאַרן
поводитися	פֿירן זיך	наступний тиждень	די קומעדיקע וואָך
дуже гарно	זייער גוט	привозити	ברענגען
слухайтесь!	פֿאַלгט!	подарунки	[матонес] מתנות
піонервожатий	[мадрейхім] מדריכים	ми	מיר
	זייט געזונט און שטאַרק!	нагадувати	דערמאָנען

Будьте здорові та сильні!

Урок двадцять перший

ЗМЕНШУВАЛЬНО-ПЕСТЛИВІ ІМЕННИКИ

- Мова їдиш має дві зменшувально-пестливі форми. Перша форма (дімінутив) у однині створюється за допомогою додавання суфікса **ל-**, та друга (аймінутив) створюється за допомогою додавання суфікса **עלע-** :

Однина:

דער טיש - דאָס טישל - דאָס טישעלע

די טיר - דאָס טירל - דאָס טירעלע

דאָס ליד - דאָס לידל - דאָס לידעלע

! Усі іменники у зменшувально-пестливій формі належать до середнього роду (דאָס).

У множині демінутив закінчується на **לעך-**, а імінітив на **עלעך-** :

דאָס טישל - די טישעלעך; דאָס טישעלע - די טישעלעך

דאָס טירל - די טירלעך; דאָס טירעלע - די טירעלעך

דאָס לידל - די לידלעך; דאָס לידעלע - די לידעלעך

Вправи

1. Прочитайте текст:

קאַרינאַ שיראַקיד

די קאַץ און דאָס קעצעלע

מיין קאַץ האָט אַ קעצעלע. זיי הייסן לידל און לידעלע.
ביידע זיינען זיי מיין פֿריידל. פֿון פֿרי ביז שפעט שפּילט זיך
די קאַץ מיט איר טאַכטערל, מיטן (מיט דעם) קעצעלע.
די קעץ מינע האָבן גרינע אייגעלעך און העלע וויידעלעך.

איין מאָדנע זאַך: ביי טאַג שלאָפֿן זיי, אָבער ביי נאַכט
שפּילן זיי זיך און שפּרינגען. באמת, לידל און לידעלע זיינען
אַ ביסל משגע. און פֿאַרוואָס זשע שלאָפֿן זיי ניט ביי
נאַכט און שטערן שלאָפֿן צו די אַנדערע אינווינער פֿון
אונדזער הייזל?

Словник

кішка	קאַץ
радість (зменш.)	פֿריידל
гратися	שפּילן זיך
хвіст	וויידל
стрибати	שפּרינגען
насправді [бе-емес]	באמת
божевільний	מעשוגענער
заважати	שטערן
будиночок	היזל

2. Випишіть із тексту іменники у зменшувально-пестливій формі та побудуйте від них звичайну форму іменника і навпаки:

3. Уворіть від наступних іменників зменшувально-пестливую форму в однині та множині, наприклад:

(a) דער טיש - דאָס טישל - דאָס טישעלע, די טישלעך, די טישעלעך

(б) די טיר _____

(в) דער חבר _____

(г) דאָס ליד _____

(д) די זייט _____

Урок двадцять другий

УТВОРЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ЧАСУ

Майбутній час (קומענדיקע צײַט) утворюється за допомогою дієслова «וועלן», що змінюється по особах плюс інфінітив (початкова форма) дієслова, наприклад:

Майбутній час	צױקונפֿט
Однина	אײנצאָל
1. Я буду читати і писати.	1. איך וועל לייענען און שרײַבן.
2. Ти будеш читати і писати.	2. דו וועסט לייענען און שרײַבן.
3. Він (вона, воно) буде читати і писати.	3. ער (זי, עס) וועט לייענען און שרײַבן.
Множина	מעראָל
1. Ми будемо читати і писати.	1. מיר וועלן לייענען און שרײַבן.
2. Ви будете читати і писати.	2. איר וועט לייענען און שרײַבן.
3. Вони будуть читати і писати.	3. זיי וועלן לייענען און שרײַבן.

! Зверніть увагу на нестандартність зміни по особах дієслова «וועלן».

וועלן

Множина	Однина
מיר וועלן	איך וועל
איר וועט	דו וועסט
זיי וועלן	ער זי עס

! Не плутайте з іншим значенням дієслова «וועלן» – бажати. Дієслово «וועלן» у значенні «бажати» відмінюється трохи іншим чином:

Множина	Однина
מיר ווילן	איך וויל
איר ווילט	דו ווילסט
זיי ווילן	ער זי עס

У розмовній мові, а також при передачі її в художній літературі використовуються злиті форми займенника та допоміжного дієслова, наприклад:

я прийду איך וועל קו'מען = כ'וועל קו'מען, איכ'ל קו'מען
він поїде ער וועט פֿאַרן = ר'וועט פֿאַרן, ער'ט פֿאַרן
ми напишемо מיר וועלן אָנשרייבן = מיר'ן אָנשרייבן
ви напишете איר וועט אָנשרייבן = איר'ט אָנשרייבן

Вправи

1. Перекладіть на їдиш:

а) Ми підемо в синагогу, коли буде шабат.

б) Кожна бабуся бажає, щоб її онуки були здорові. А кожна дитина хоче щоб їй дали подарунок.

в) Маша хоче стати великою та піти до школи. Наступного року вона піде в перший клас.

г) Влітку ми поїдемо на море. Ми проведемо там два тижні, а потім повернемося до Києва.

2. Прочитайте вірш А. Суцкевера:

ווער וועט בלייבן?

ווער וועט בלייבן? וואָס וועט בלייבן? בלייבן וועט אַ ווינט,
בלייבן וועט די בלינדקייט פֿונעם בלינדן, וואָס פֿאַרשווינדט.
בלייבן וועט אַ סימן פֿונעם ים: אַ שנירל שוים,
בלייבן וועט אַ וואַלקנדל פֿאַרטשעפעט אויף אַ בוים.

ווער וועט בלייבן? וואָס וועט בלייבן? בלייבן וועט אַ טראַף,
 בראשיתדיק אַרויסצוגראַזן ווידער זיין באַשאַף.
 בלייבן וועט אַ פֿידלרויז לכבוד זיך אליין,
 זיבן גראַזן פֿון די גראַזן וועלן זיך פֿאַרשטיין.

מער פֿון אַלע שטערן אַזש פֿון צפֿון ביז אַהער,
 בלייבן וועט דער שטערן, וואָס ער פֿאַלט אין סאַמע טרער.
 שטענדיק וועט אַ טראַפֿן וויין בלייבן אין זיין קרוג.
 ווער וועט בלייבן? גאַט וועט בלייבן, איז דיר ניט גענוג?

Словник

трава	דאָס גראַז	залишатися	בלייבן
розуміти	פֿאַרשטיין	вітер	ווינט
більше	מער	сліпота	בלינדקייט
зірка	דער שטערן	сліпий	בלינד
аж	אַזש	зникати	פֿאַרשווינדן
північ [цофн]	דער צפֿן	знак [сімен]	דער סימן
до	ביז	море [дер йам]	דער ים
сюди	אַהער	шнурок	דאָס שנירל
падати	פֿאַלן	вже	שוין
най-	סאַמע	хмара	דער וואַלקן
сльоза	די טרער	причіпляти	פֿאַרטשאַפֿען
постійно	שטענדיק	дерево	דער בוים
крапля	דער טראַפֿן	склад (грам.)	דער טראַף
вино	דער וויין	первобутній [береішесдік]	בראשיתדיק
глечик	דער קרוג	знову	ווידער
Бог	גאַט	створення	דער באַשאַף

3. Прочитайте текст «Я, вона та їдиш».

גליה ווייסמאן

איך, זי און יידיש

שוין אויף דער ערשטער יידישער לעקציע איז געזעסן אין קלאס א זיס תלמידהלע. זי איז זייער שטיל אָבער אַקטיוו.
זי האָט ליב יידיש און דער עיקר - די לידער אויף יידיש.
ווען דער לערער ברענגט אין קלאס אַ רעקאָרדירקע מיט אַ טאַשמע יידישע לידער, שפּרינגט זי אויף און איז זייער פֿריילעך.
זי האָט ליב דעם טעמפּאָ פֿון די לידער.
זי הערט וואָס דער לערער דערקלערט אַנדערע תלמידים אין קלאס, אָבער זי פֿרעגט קיין מאָל ניט קיין פֿראַגעס.
דער לערער און די אַנדערע תלמידים האָבן זי קיין מאָל ניט געזען, נאָר איך האָב זי דערקענט... מיט דער הילף פֿון אולטראַסאָנד.
זי איז מיין טאָכטער, נאָך ניט קיין געבאָרענע.
זי דאַרף געבאָרן ווערן אין דער נאַענטער צייט. כ'בין זיכער, אַז ווען זי וועט קומען אויף דער וועלט, וועט זי אַפֿילו וויינען אויף יידיש. און כ'בין אויך זיכער, אַז ווען זי וועט אָנהייבן רעדן, וועלן אירע ערשטע ווערטער זיין: "מאַמע, מאַמע."
זי וועט מיר אַלע מאָל דערמאָנען די יידישע לעקציעס.

Словник

перший	ערשטער
учениченька[<i>תלמידה</i>]	תלמידהלע
тихо	שטיל
приносити	ברענגען
касета	טאַשמע
(у)пізнавати	דערקענען
плакати	וויינען

4. Прочитайте вірш:

יוסף קערלער

צוויי לידער צו אוקראינע

1

אויב ס'וועט זיך אָנפֿרעגן אויף מיר
מיין וויגלאַנד, מיין געבוירנלאַנד,
מיין קינדהייט –
כ'טראָג אַנטקעגן אַלעמען דאָס ווונדער
אַז כ'אַטעם מיט דער פֿולער ברוסט
און, גאַט צו דאַנקען –
כ'בין גענוג נאָך שטאַרק
און אויסהאַלטן ס'וועט מיין געזונטער קאַרק
די ערשטע ליבשאַפֿט
צו מיין זוּיגמוטער
אוקראַינע.

2

אוקראַינע, אוקראַינע וויגלאַנד אוקראַינע
זאַפֿטיק בליען פֿעלדער גרינען
ביז צו מיין מדינה
ווייט בין איך פֿון מיין פֿאַדאָליע
אין דער וועלט פֿאַרלאָרן
נאָר סע רוישט הינטער די פלייצעס
דיין געדיכטער קאַרן
און סע כישופט מיך דיין קאַבזע
פונקט ווי דודס האַרפֿע –
כ'קען מיין נייענקאַ אוקראַינע
זיך מיט דיר ניט וואַרפֿן.

Словник

цвісти	בליען	якщо	אויב
поле	דאָס פֿעלד	довідуватися	אַנפֿרעגן זיך
зеленіти	גרינען	Батьківщина	דאָס וויגלאַנד
до	ביז	батьківщина	דאָס געבוירנלאַנד
країна [медіне]	די מדינה	дитинство	די קינדהייט
далеко	ווייט	носити	טראָגן
світ	די וועלט	навпроти	אַנטקעגן
губити, втрачати	פֿאַрלאָרן	всім	אַלעמען
шуміти	רוישן	диво	דער ווונדער
за	הינטער	дихати	אַטעמען
плече	די פלייצе	груди	די ברוסט
густий, рясний	געדיכטער	дякувати	דאַנקען
жито	דאָס קאָרן	достатньо	גענוג
чаклувати	כישופן	витримувати	אויסהאַלטן
кобза	די קאָбצע	загрибок	дער קאָרק
так само як	פונקט ווי	коханья	די ליבשאַפֿט
кидати	וואַרפֿן	годувальниця	די זוּיגמוטער
		соковитий	זאַפֿטיקער

5. Побудуйте речення в майбутньому часі з наступними дієсловами:

їздити верхи	רייטן	рости	וואַקסן
стояти	שטיין	сидіти	זיצן
спати	שלאָפֿן	бігати	לויפֿן

Урок двадцять третій

УТВОРЕННЯ МИНУЛОГО ЧАСУ

Минулий час (פֿאַרגאַנגענע צײַט) утворюється за допомогою допоміжних дієслів «האַבן» або «זײַן» (в необхідній формі), плюс партицип (дієприкметник минулого часу) основного дієслова.

Ряд дієслів із значенням стану, руху, переходу в інший стан (вони перераховані нижче) утворює минулий час за допомогою допоміжного дієслова «זײַן». Наприклад: איך בין געפֿאַרן (я їхав), ער איז געשלאָפֿן (він спав), זי איז געוואָרן (вона стала), מיר זײַנען געווען (ми були). Усі інші дієслова у минулому часі вживаються з «האַבן».

Дієслова, які вживаються з допоміжним дієсловом «זײַן»:

їхати	געפֿאַרן	פֿאַרן	залишатися	געבליבן	בלייבן
літати	געפֿלויגן	פֿליען	йти	געגאַנגען	גיין
приходити	געקומען	קומען	подобатися	געפֿעלן	געפֿעלן
повзати	געקראַכן	קריכן	траплятися	געשען	געשען
їздити верхи	גערייטן	רייטן	рости	געוואַקסן	וואַקסן
текти	גערוונען	רינען	ставати	געוואָרן	ווערן
плавати	געשווימען	שווימען	бути	געווען	זײַן
стояти	געשטאַנען	שטיין	сидіти	געזעסן	זיצן
вмирати	געштאַרבן	штאַרבן	лежати	געлעגן	ליגן
спати	געшלאָפֿן	шлаָפֿן	бігати	געלאָפֿן	לויפֿן
стрибати	געשפרונגע	שפּרינגען	падати	געפֿאלן	פֿאלן

Нижче наведений приклад відмінювання допоміжного дієслова «האַבן» в реченнях минулого часу.

Однина

אייןנצאל

1. Я (з)робив завдання.	1. איך האָב געמאַכט די אויפֿגאַבעס.
2. Ты (з)робила завдання.	2. דו האָסט געמאַכט די אויפֿגאַבעס.
3. Він (з)робив завдання.	3. ער האָט געמאַכט די אויפֿגאַבעס.

Множина

מע'רצאל

1. Ми (з)робили завдання.	1. מיר האָבן געמאַכט די אויפֿגאַבעס.
2. Ви (з)робили завдання.	2. איר האָט געמאַכט די אויפֿגאַבעס.
3. Вони (з)робили завдання.	3. זיי האָבן געמאַכט די אויפֿגאַבעס.

Лише у поєднанні з партиципом іншого дієслова «האַבן» стає допоміжним дієсловом, ознакою минулого часу. Тому дуже важливо навчитися розпізнавати форму партиципа в тексті, бо від її присутності або відсутності залежить значення та переклад дієслова – присудка. Порівняйте, наприклад, переклад таких речень:

- 1) איך האָב ביכער – я маю книги,
- 2) איך האָב געליינט ביכער – я читав книги.

Порівняймо речення, які вживаються з різними допоміжними дієсловами:

זיי זיינען געקומען – вони прийшли. (Тому що **זיי האָבן** гעליינט – вони читали, але **זיי** – це дієслово стану).

Форми партиципів дієслів «האַבן» і «זייַן» (адже вони самі можуть бути самостійними основними дієсловами) – «געהאַט» та «געווען».

Форма партиципу в більшості дієслів утворюється шляхом додавання до кореня дієслова ненаголошеної приставки «גע-» та суфікса «-ט».

Таблиця 11.

Минулий час	Партицип	Інфінітив
האַב גע + □ + ט איך האָב געמאַכט דו האָסט געהאַרעוועט ער האָט געליינט	גע + □ + ט גע + מאַכ + ט גע + האַרעווע + ט גע + לייענ + ט	□ + (ע)ן מאַכ + ן האַרעווע + ן לייענ + ען

Вправи

1. Розкрийте дужки таким чином, щоб текст був у минулому часі (текст взято з матеріалів Брухи Каплан, Нью-Йорк):

בעסער ווי אַ דיעטע!

– וואָס _____ (געשען)? דו _____ (ווערן) אַזוי דין!
– איד _____ (פֿאַרן) אין אַ קעמפֿ פֿאַר דיקע מענטשן. בײַ טאָג _____ מיר _____ (גיין) און _____ (קומען), _____ (לויפֿן) און _____ (שפּרינגען), _____ (רייטן) אויף פֿערד און _____ (שווימען)... ביז דער שוויס _____ (ריינען). אונטער די שיינע ביימער, וואָס _____ (וואַקסן) דאָרטן, מיר אין גאַנצן נישט _____ (שטיין), _____ (זיצן) אָדער _____ (ליגן). אויף דער נאַכט _____ מיר _____ (פֿאַלן) פֿון די פֿיס, און באַלד אַרייַן _____ (קריכן) אין בעט און _____ (שלאָפֿן).
– איד _____ (בלייבן) אין קעמפֿ איין וואָך און דערנאָך אַהייַם _____ (פֿליען).
– דער קעמפֿ _____ דיר _____ (געפֿעלן)?
– יאָ, אָבער איד _____ (זיין) צופֿרידן, אַז איד _____ נישט _____ (שטאַרבן) פֿון דער פּראָגראַם!!!

2. Створіть партицип від наступних інфінітивів:

- (1 זאָגן, (2 ע'נטפֿערן, (3 לע'רנען, (4 דרוקן, (5 קויפֿן, (6 פֿרעגן, (7 זוכן,
(8 זיגן, (9 מוזן, (10 שטעלן, (11 האָ'רעווען, (12 האָ'דעווען, (13 מו'טשען,
(14 טאָ'פטשען, (15 קוקן).

3. Створіть від партиципів інфінітиви:

- (1 געהאָ'קט, (2 געפֿרע'גט, (3 געקאָ'נט, (4 געשמו'עסט, (5 געקע'נט,
(6 געשאָ'קלט, (7 געבלאָ'נדזשעט, (8 געדאָ'וונט.

4. Прочитайте та самостійно перекладіть текст пісні:

מאַקס לייבאַוויטש

ווי ביסטו געווען

ווי ביסטו געווען, ווען געלט איז געווען,
און דער נדן איז געלעגן אויפן טיש?
הינט ביסטו דא, אז די האר זינען גראָ,
און דאָס לעבן איז געוואָרן אזוי מיאוס.

טראַ-לאַ-לאַ-לאַ...

ווי ביסטו געווען, ווען יוגנט איז געווען,
און דאָס לעבן איז געווען צוקער זיס?
הינט ביסטו דא, אז די האר זינען גראָ,
און דאָס לעבן איז געוואָרן אזוי מיאוס.

טראַ-לאַ-לאַ-לאַ...

ווי ביסטו געווען, ווען יוגנט איז געווען,
און דאָס האַרץ האָט מיט ליבע געברענט?
הינט ביסטו דא, אז דער קאָפּ איז שוין גראָ,
און עס ציטערן ביי מיר שוין די הענט.

Словник

гроші	דאָס געלט
придане [надн]	דער נדן
сивий	גראָווער
брудкий [місער]	מיאוסער
молодість, юність	די יוגנט
серце	דאָס האַרץ
любов	די ליבע
горіти	ברענען
тремтіти	ציטערן

כותל מערבי

(די איבערגעבליבענע וואנט פונעם בית-המקדש)

-- דערציילט זשע מיר, איך בעט אייך, אקוראט. האָט איר, הייסט עס, אליין געזען מיט אייערע אייגענע אויגן די "כותל מערבי"? אזוי, הייסט דאָס? האָט איר זי גוט געזען? דערציילט זשע מיר, ווי אזוי, און וואָס, און ווען? ...

אזוי האָט מײַן רבי זיך אָנגערופן צו א יידן, וואָס איז נאָר וואָס געקומען צוריק פון ארץ-ישראל, פון ירושלים.

-- זאָגט זשע מיר, איך בעט אייך, מאָלט מיר אויס אקוראט, ווי אזוי, און וואו, און וואָס און ווען?

דער ירושלים-ייד האָט אים אויסגעמאָלט אקוראט, ווי אזוי, און וואו, און וואָס, און ווען; און מײַן רבי האָט געשלונגען די ווערטער, אָנגעקוועלט, געוואָרן ברייטער ווי לענגער, ווי א מענטש וואָס נעמט-אָפּ א גרוס פון א נאָענטן מענטשן אין א ווייטער מדינה.

דער רבי האָט זיך אזוי שטארק איינגעקוקט אינעם ירושלים ייד, אז ער האָט גאָר ניט באמערקט, ווי מיר, חברה, האָבן זיך איינציקווייז ארויסגערוקט פונעם טיש, און האָבן זיך ארויסגעגנבעט אין דרויסן ארויס, און האָבן געכאפט א גליטש אויפן אייז.

אז מיר זענען געקומען צוריק אין חדר אריין, האָבן מיר נאָך געטראָפן זיי זיצן.

-- כותל מערבי! -- האָט דער רבי געזאָגט צום ירושלים-ייד. -- כותל מערבי! אָט דאָס איז אונדז פארבליבן פון אונדזער גאנצן בית-המקדש, פון אונדזער גאנצער מלוכה! כותל מערבי! כותל מערבי! ... און דער רבי האָט זיך צעוויינט.

Словник

Стіна плачу	[койсл маарові]	דער כותל מערבי
держава	[медіне]	די מדינה
компанія	[хевре]	די חברה
реліг. початкова школа	[хейдер]	דער חדר
храм	[бейсмедреш]	דער בית המקדש
царство	[мелухе]	די מלוכה

При створенні посібника були використані матеріали з самовчителя Сандлера, підручника «ворт бай вотр» Ханана Бордіна, Російсько-єврейського (їдиш) словника.

Підручники та словники з мови їдиш для подальшого вивчення

- **Идиш** / Шапиро Г.Н. и др. – К.: Рад. шк., 1990.
- **Короткий їдиш–український словник** / Уклад. Й. Торчинський. – К.: Голов. спеціаліз. ред. літ. мовами нац. меншин України, 1996.
- **Русско-еврейский (идиш) словарь**: Ок. 40 000 слов / общ. рук. М.А. Шапиро. М.: Русский язык, 1984. II изд. – 1986.
- Сандлер С.А. **Идиш. Учебник для русскоговорящих**. М.: РГГУ, 2001.
- Сандлер С.А. **Самоучитель языка идиш**. М: «Русский язык», 1989.
- Bordin Hanan. **Vort bay vort: materialn far onheybers**. Jerusalem, 2001.
- Estraikh, Gennady. **Intensive Yiddish**. Oxford: Oksforder Yidish Pres: Oxford Institute for Yiddish Studies, 1996.
- Harkavi A. **Yiddish-English-Hebreisher verterbukh**. New-York, 1925. (repr.).
- Niborskiy, Yitskhok; Neuberg, Simon. **Verterbukh fun loshn-koydesh-shtamike verter in yiddish**. Paris, 1999.
- Weinreich, Uriel. **College Yiddish. An Introduction to the Yiddish Language and to the Jewish Life and Culture**. New York: YIVO, 1999.
- Weinreich, Uriel. **Modern English-Yiddish, Yiddish-English Dictionary**. New York, 1977.
- Weinreich, Uriel. **Yiddish le-Universita**. [Hebrew edition of College Yiddish]. Jerusalem – New York: YIVO, The Magnes Press, The Hebrew University, 1980.
- Zucker, Sheva. **Yiddish: An Introduction to the Language, Literature, and Culture**, Volume I-II. Published by KTAV & Workmen's Circle, 1994.

З М І С Т

<i>Наш маме-лошн</i>	3
<i>Коротка історична довідка</i>	5
<i>Будова мови їдиш</i>	7
Урок перший. Єврейський алфавіт. Пропис	9
Урок другий. Розрізнення літер. Означений та неозначений артиклі	15
Урок третій. Розрізнення літер. «Вов з крапкою». Німий алеф	19
Урок четвертий. Рід іменників. Однина	25
Урок п'ятий. Рід іменників. Множина	29
Урок шостий. Відмінювання іменників	34
Урок сьомий. Прикметник	37
Урок восьмий. Ступені порівняння прикметника	39
Урок дев'ятий. Відмінювання прикметника	42
Урок десятий. Інфінітив дієслів (неозначена форма дієслова)	45
Урок одинадцятий. Відмінювання дієслів по родах	48
Урок дванадцятий. Особливі випадки відмінювання. Дієслово «זײַן»	52
Урок тринадцятий. Особливі випадки відмінювання. Дієслово «האָבן»	54
Урок чотирнадцятий. Імператив. Наказова форма	56
Урок п'ятнадцятий. Заперечення	57
Урок шістнадцятий. Числівник	59
Урок сімнадцятий. Безособовий займенник «(זײַ)»	61
Урок вісімнадцятий. Створення присвійної відміни	64
Урок дев'ятнадцятий. Присвійний займенник	66
Урок двадцятий. Присвійна відміна. Множина	69
Урок двадцять перший. Зменшувально-пестливі іменники	72
Урок двадцять другий. Утворення майбутнього часу	74
Урок двадцять третій. Утворення минулого часу	80

Навчальне видання

Каріна ШИРОКИХ
Анатолій КЕРЖНЕР
Марко ФАЙНЕР (автор ідеї)

МАТЕРИНСЬКА МОВА (українською та єврейською мовами)

*Безкорисливу допомогу в створенні книги подали
Йосиф Волькович Торчинський
та Ісай Давидович Клейман,
за що їм велике спасибі.*

Редактор *Віталій Колодій*
Коректор *Людмила Корчева*
Комп'ютерна верстка *Світлана Жукова*
Комп'ютерний набір *Марат Страковський*
Малюнки *Тетяна Широких*

Підписано до друку 24.08.07. Формат 60x84/8.
Папір офсетний. Гарнітура «Times». Ум. друк. арк. 10,23. Обл.-вид. арк. 9,8.
Тираж 700 прим. Вид. № 116. Зам. № 411.

видавничий дім
publishing house

Свідоцтво про внесення
до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ЧЦ №1 від 10.07.2000 р.

телефони
[0372]

Прймальня 552 943

Друкарня 526 353

Реалізація 526 956

Бухгалтерія 527 049

адреса
58000, м. Чернівці,
вул. Радищева, 10

e-mail
info@bukrek.net

факс
[0372] 552 943

web-сайт
www.bukrek.net